

# Ἐλεύθερα Γράμματα

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΖΩΝΤΑΝΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

(ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 6<sup>B</sup>  
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ "ΑΕΤΟΣ" ΤΗΛ. 21-081

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΑΘΗΝΑ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 19 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1946  
ΤΙΜΗ ΔΡ. 500 — ΑΡΙΘΜΟΣ 41

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΥ: Ἡ Ἀνάσταση.  
ΜΑΡΚΟΥ ΑΥΓΕΡΗ: Ὁ πανάρχαιος κίνδυνος.  
ΜΕΛΠΩΣ ΑΞΙΩΤΗ: Ἡ Καμένη Μεραχλία.  
ΑΓΓ. ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ: Ὁ Χριστὸς στὴ Ρώμη.  
HENRI BARBUSSE: Σαφίρεια.  
Σ. ΤΣΙΡΚΑ: Ρομπὲρ Λεβὲρ καὶ Ἄντρέ Ζίαντ.  
Α. ΜΩΡΑΪΤΗ: Κάποια Λαμπρή.

ΜΙΧ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ ξένη ποίηση.  
ΘΕΜΟΥ ΚΟΡΝΑΡΟΥ: Ὁ δικαστής.  
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΥ: Γραφή καὶ προφορά.  
ΑΛΕΞ. ΠΛΑΚΩΤΑΡΗ, Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΔΑ: Πολίτη.  
ΕΙΡ. ΓΑΛΑΝΟΥ: Τὰ χέρια του.  
ΡΟΖΑΣ ΙΜΒΡΙΩΤΗ: Ἡ ἑβδομάδα τοῦ παιδιοῦ.

Μ. ΛΕΟΝΤΑΡΗ: Γὰ τὸν ἠρωϊκὸ μνηστικόν.  
Γ. ΣΑΡΑΝΤΙΔΗ: Τὸ γαλλικὸ θέατρο.  
Β. ΡΩΤΑ, ΑΛ. ΑΛΑΦΟΥΖΟΥ Φ. ΑΝΩΓΕΙΑ-  
ΝΑΚΗ: Κριτική.  
Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΦΟΥΖΕΡΟΝ.  
Η ΞΕΝΗ ΚΙΝΗΣΗ. — Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΜΑΣ ΖΩΗ.

## Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ

Τοῦ Α. ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΥ

Ἡ Μεγάλη Παρασκευὴ καὶ τὸ Πάσχα, τὸ πάθος κ' ἡ λύτρωσις, ὁ θάνατος κ' ἡ ζωὴ. Οἱ δύο μεγάλες γιορτὲς ποὺ συμβολοποιοῦν τὴν ἀνθρώπινη μοίρα, νὰ καταχτᾶς τὴ ζωὴ μὲ τὸ θάνατο καὶ τὸ θάνατο μὲ τὴ ζωὴ! Ἄλλὰ γιὰ τὸ λαὸ μας ἡ Μεγάλη Παρασκευὴ ἔχει περισσότερο θῆρος. Αὐτὸς ὁ πιὸ προδομένος λαός, ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους, ἔχει ἐξοικειωθεῖ μὲ τὸ θάνατο γιατί ζεῖ καθημερινὰ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴ του. Ἡ πραγματικότητα εἶναι τὸ μαρτύριο. Ἡ ἀνάσταση μένει ὄνειρο. Κι' ὅσο ὑποφέρει τόσο πιστεύει σ' αὐτὴ. Τὰ λαϊκὰ μοιρολόγια γιὰ τὴ σταύρωση εἶναι ἕνας ὕμνος πρὸς τὴ ζωὴ. Καὶ τὰ κορίτσια τοῦ λαοῦ, μὲ τὸ θαήτερο ἔρωτι κὸ δέος πᾶν τὴ Μεγάλη Παρασκευὴ κ' ἀποθέτουν λουλούδια στὰ πόδια τοῦ πεθαμένου Θεοῦ.

Αἰῶνες περᾶσαν ἀπὸ τὴ μέρα ποὺ τ' ὄνειροπόλο παληκάρι τῆς Ἰουδαίας, πασχίζοντας ν' ἀπελευθερώσει τὸ λαὸ τὸν ἀπὸ τὸ ντόπιο καὶ ξένο ζυγὸ, θρῆκε καὶ πρόφερε ἀλήθειες ποὺ ἀγγίξαν τὴ καρδιὰς ὄλων τῶν λαῶν τῆς γῆς. Εἶταν ἡ πρώτη σοσηματικὴ πανανθρώπινη διδασχὴ. Οἱ προθέσεις του δὲν πετύχαν ὁλοτελῆ, ἀλλὰ τὰ λόγια του μέιναν. Μείνανε καὶ συγκινοῦν τοὺς ἀνθρώπους, μ' ὄλο ποὺ μέιναν καὶ γιὰ νὰ προσπαζοῦν τοὺς φαρισαίους, αὐτοὺς ποὺ δὲν κατόρθωσαν νὰ τοὺς νικήσει ὁ πρῶτος Θεός.

Σ' ἐκείνη τὴ μουσικὴ συνεδρία τῆς Μεγάλης Πέμπτης, κρὶ θηκε, φαίνεται, ὀριστικὰ ἡ τύχη τοῦ ἀγῶνα του. Μιά στιγμή πέρασε ἡ σκέψη τῆς ἀπεγνωσμένης ἀντίστασης κ' εἶπαν νὰ πουλήσει ὁ καθένας καὶ τὰ ροῦχα του ἀκόμα, γιὰ νὰ πάρουνε ὄπλα. (Λουκάς ΚΒ 37, 38) Βρεθῆκανε δυὸ μαχαίρια καὶ θεωρῆθησαν ἀρκετὰ ἐνῶ δὲν εἶτανε. Πῆσαν συμβολικὸ χαρακτήρα. Κι' ἡ συνείδηση, ἀοπλή, θρέθηκε μπερδεμένη στὰ ἴδια τῆς λόγια. Οἱ κοινωνικὲς συνθήκες δὲν δίναν διέξοδο. Οἱ προδότες λαχοῦν γιὰ τοὺς χαμένους ἀγῶνες

(Συνέχεια στὴ σελίδα 118)

## Ο ΠΑΝΑΡΧΑΙΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Τοῦ Μάρκου ΑΥΓΕΡΗ

Ἡ ἐθνικὴ ἀντίσταση τῶν λαῶν κατὰ τῆς φασιστικῆς ἐπιδρομῆς τέλειωσε. Εἶναι φυσικὸ κ' ἡ ἀσ' οὐραγία ποὺ ἐμπνέεται ἀπ' αὐτὸ τὸ θέμα νὰ πάρει κ' αὐτὴ κάποτε τέλος. Ἄλλὰ τὸ ἠρωϊκὸ κ' ἀγωνιστικὸ πνεῦμα ποὺ θερμαίνει αὐτὴ τὴ λογοτεχνία μέλλει νὰ ἐξαφανιστεῖ κ' αὐτὸ μοζὶ τῆς; Καὶ θὰ ἐξαφανιστοῦν κ' οἱ αἰσθητικὲς τάσεις ποὺ φανερώνονται σ' αὐτὴ τὴ λογοτεχνία; Τὸ νέο αὐτὸ ἀντιατομιστικὸ πνεῦμα, ποὺ παρουσιάζεται στὴ σημερινὴ σκέψη καὶ στὴν τέχνη εἶναι πρόσκαιρο κ' ἡ πνευματικὴ μας ζωὴ θὰ συνεχίσει τὸν προηγούμενο δρόμο τῆς ἀνεπηρέαστη ἀπ' ὅ,τι ἐγίνε στὸ μεταξύ;

Τὸ ἐρώτημα δὲν μπαίνει μόνο ἀπὸ μᾶς κ' ἡ ἀπάντηση δὲ δίνεται μόνο ἀπὸ μᾶς. Ἡ ἀνθρωπότητα στὰ λίγα αὐτὰ τελευταία χρόνια γνώρισε δοκιμασίες ποὺ τίς εἶχε ξεχάσει ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνες κ' ἀπόκτησε μιὰ τεράστια νέα πείρα. Ἀποκαλύφθηκε μπροστὰ στὰ μάτια τῆς ἡ παλιὰ ἀβυσσὸς εἶδε νὰ τὴν παραφυλάει πάντα ἕνας πανάρχαιος κίνδυνος ὁ κίνδυνος νὰ ξαναγυρίσει στὶς πρωτόγονες καταστάσεις καὶ νὰ ἴδῃ νὰ καταστρέφονται ὄλες οἱ

(Συνέχεια στὴ σελίδα 106)



Η ΣΤΑΥΡΩΣΗ: Μωσαϊκὸ τοῦ Δαφνίου.

## Χρονικά

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ

Μὲ τὸ ἐρχόμενο φύλλο τῶν «Ἐλευθ. Γραμμάτων» κλείνει ἕνας χρόνος ἀπὸ τὴ μέρα ποὺ πρωτοεκοδοθήκαμε. Στὴν περίοδο αὐτὴ τὸ περιοδικὸ μας προχώρησε στὸ δύσκολο δρόμο τοῦ ἀνάμεσα σ' ἐπιτυχίες κ' ἀδυναμίες χαρακτηριστικὲς στὴν ἀρχὴ κάθε προσπάθειας.

Ἡ Συνταχτικὴ Ἐπιτροπὴ νομίζει πῶς ὁ καλύτερος κριτὴς σὲ τέτοιες περιστάσεις εἶναι τὸ πλατὺ ἀναγνωστικὸ κοινὸ μας ποὺ χωρὶς τὴ βοήθειά του δὲ θὰ μπορούσαμε νὰ προχωρήσουμε. Κ' ἐπειδὴ ἡ γνώμη τοῦ κοινοῦ αὐτοῦ εἶναι ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει, παρακαλοῦμε τοὺς ἀναγνώστες μας νὰ κάνουν τὸν κόπο καὶ νὰ μᾶς στείλουν γραμμὴν τὴ γνώμη τους αὐτὴ, δηλαδὴ τὴν ἰδέα ἔχουν γιὰ τὸ περιοδικὸ, γιὰ τὴν ὕλη ποὺ δημοσιεύσαμε, ποιά ἔργα ἔρεσαν καὶ ποιά ἔχτι, ἔτσι ποὺ νάχουμε κ' ἐμεῖς μιὰ πιὸ ολοκληρωμένη ἐπισκόπηση τοῦ ἔργου μας.

Οἱ ἀπαντήσεις ποὺ θὰ μᾶς σταλοῦν ἔγκαιρα καὶ δὲ θὰ ξεπερνῶν τις 10—15 γραμμὲς τοῦ περιοδικοῦ μας θὰ δημοσιευτοῦν.

### «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»

Εἶναι κοινὸς εὐφημισμὸς πῶς τὸ ἐπίπεδο τοῦ πολιτισμοῦ μιᾶς χώρας κρίνεται, κατὰ ἕνα μεγάλο ποσοστὸ, ἀπὸ τίς καλὲς τέχνες κ' ἀπὸ τὴ θέση ποὺ κατέχουν σ' αὐτὴν οἱ ἐκπρόσωποι τους. Ἡ τραγικὴ μοίρα τῶν λογοτεχνῶν καὶ τῶν καλλιτεχνῶν στὸν τόπο μας εἶναι πάρα πολὺ γνωστὴ. Δὲν ἔχουν, ἀπὸ τὸ ἐπίσημο κράτος, τὴν παραμικρὴ ὑποστήριξη. Δὲ στάθηκε μπορετὸ νὰ παραχωρηθεῖ στὸν καλλιτεχνικὸ κόσμον τοῦ τόπου μας οὔτε καν ἕνα ὄχημα νὰ στεγαστεῖ! Ἐμείναν γωρὶς ἀποτέλεσμα ὄλες οἱ προσπάθειες ποὺ ἔγιναν, ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση κ' ἔδω γιὰ τὴν «Κάζα ντ' Ἰτάλια» Σ' αὐτὸ ἔμωσ φαίνε κ' οἱ ἀγγλικὲς ὑπηρεσίες, ποὺ θεωροῦν, καθὼς φαίνεται, ὀλοτελῆ περιττὸ νὰ στεγαστεῖ κ' ἡ νεώτερη τέχνη στὸν τόπο μας...

# Η ΚΑΜΕΝΗ ΜΕΡΑΡΧΙΑ

Της Μέλπωσ ΑΞΙΩΤΗ

Πορπάτησαν με χιόνια και λιοπύρι. Στόν κάμπο και τὸ μετερίζι. Σὲ θάλασσεσ και τὰ ποτάμια. Νύχτεσ και μεσημέρια. Κατὰ νοτιὰ ἢ ἀνατολῆσ, και μεθροχὴ ἢ με κεραυνό, και τὰ ποδάκια και με τὴν κοιλιὰ, ξαρμάτωτοι και ἀρματωμένοι και στίσ κορφῆσ και στόν μποχό, και με ἀντερα χυμένα, και με καφκὶ ξεσκέπαστο, με τὴ χαρὰ ἢ με θογγητό, με δανεισμένο ἀπό νεκρό τὸ ματωμένο του σκουτί, με τὴν ἐλπίδα ξεφρενη, ἢ, τὴν ὠρα πὸ χάνεται κί ἀφίει γυροτρίγυρα ἔνα ἀπρο τοπαράκι, ἔνα ἀδειο τοπαράκι και τρέχει, τρέχει γλιγορα νὰ πάει νὰ ντὸ γεμίσει μὴν ἄλλη ἐλπίδα πὸ τρανή!

Μ' ὄλα τοῦτα πορπάτησαν. Πιότερο ὁ κάθεσ τους ὄχτροσ χαλάστηκε ἀπ' τὴν ἀντρεία, πάρα ἀπὸ δέκα θόλια.

Μ' ὄλα κείνα πορπάτησαν, κ' ὄστερα ἦρθε ἔνασ καιρός. Ἐνασ καιρός μὴν ἐποχὴ ὄστερα ἀπὸ τρεῖσ χρόνουσ. Πριν νὰ λαλήσει πετεινόσ κ' ἢ πούλια νὰ τ' ἀποκριθεῖ, Κί' ἐτότε ἐκεῖ ἐσταμάτησαν.

Κί' ἀκούστη ἐτότε μὴ φωνὴ πὸ ἐσπίστη ὁ θόλοσ τ' οὐρανοῦ κ' ἐσκίστη ἀκόμα κ' ἢ ψυχὴ τοῦ ἀμάλαρου σπουργίτη. Κ' εἶπε ὁ ντελάλης σιρέφοντασ σ' ἀνατολὴ και δόση:

«Τὰ ὄπλα νὰ τὰ παραδώκετε. Τὰ ὄπλα ἐτότε τὰ παραδώκαν.»

Και δίπλα ἀπ' τὴν ἀγούσα τους τὴν μπούχισε τὸ κλάμα τους κί' ἐφύτρωσε ἄλλη στρατιά δὶχῶσ φουσέκια κί' ἄρματα καθὼσ πηδᾶ ἀπ' τὰ μνήματα τοῦ Μάη τὸ λαμπροπόδι, και στρώνει τὰ χωράφια μας κ' εἶνε τόσο μεγάλο πὸ τὸ θαρρεῖσ λουλούδι και σκύβει, νὰ τὸ μυριστεῖσ.

Κί' ἔτσι ἐσταθήκανε ἐτότε τὰ πράματα.

Μὰ κάπου ἐκεῖ παρατημένη, μὲσ' στοῦ θολὸ τὴσ σκοτεινιάσ, εἶτανε κί' ἄλλη στρατιά ποῦχε ἀπομείνει ἀμάλαγη. Δὲν τᾶδωκεν τὰ ὄπλα της, μήτε ἐγδυσε τὸ ἀσκέρι της. Εἶτανε τὸ ἀντρίτικο τοῦ καπετᾶν - Γαριδά.

Κί' ὄλο ἐπαράδινε ἢ αὐγὴ τὸν τόπο στοῦ θραυδάσματα κ' οἱ νύχτεσ στοῦ ξημέρωμα, κί' ὁ καπετᾶν - Γαριδάσ κί' ὄλα τὰ παλληκάρια του εἶτανε ἀκόμα ἀρματωμένοι. Κί' εἶτανε ὠστόσο καθαροὶ γιὰ τὸν καθένα κί' ὁ λουνοῦσ: «Τὰ ὄπλα—νὰ τὰ παραδώκετε.»

Μιὰ μέρα ὁ καπετᾶν - Γαριδάσ ἐσύνανε τὰ παλληκάρια του. Κί' ἔβαλε ἀρχὴ κί' ἐμίλα: «Πολεμιστέσ, Παραουσιαστήκαμε ἀκόμα και στοῦ στρατηγό.

Στόν ἴδιοε τὸν Μπακιρτζῆ. Κί' εἶπαμε τὴν ἀπόφαση. Μαθεῖσ τὰ ὄπλα — δὲν τὰ δίνουμε. Λάθωμα τούτῃ τὴν ἀπόκριση: Ἡ διάτα λέει εἶνε γενικὴ. Λοιπόν, πολεμιστέσ. Προτεινω. Τὰ ὄπλα μαθεῖσ — δὲν τὰ δίνουμε. Τὰ ὄπλα λοιπόν — νὰ καοῦνε.»

Βουὴ μεγάλη ἀκούστηκεν: «Τὰ ὄπλα — δὲν τὰ δίνουμε—τὰ ὄπλα — νὰ καοῦνε!»

Ταχειά ἔφτασε τὸ μήνυμα. Ὅπου λημέρι και σκοπιὰ τοῦ καπετᾶν - Γαριδά. Κί' ἐτότε, ὅπου πλατύστρατο, ὅπου ρομάνι ἢ ἐκκλησιά, μὲσ' στίσ πλαταῖεσ τοῦ χωριοῦ ὄντασ πλαταῖεσ ὄπαρκαν, ἀνάφτηκε μὴ θυμωιά κί' ἐκεῖ τὰ ὄπλα ἐκάρηκαν. Ὅπλα πολλὰ πῆραν φωτιά. Τριγύρω ἀκόλυφοι πολεμιστέσ χαϊρέτιζαν ἀκίνητοι, ὡσ νάταν νὰ κατέβαινε κάποιου νεκροῦ στόν ἄδη. Τ' ἄρματα ἐτρίζαν κί' ἐλαμπαδίζαν. Και σὺνεφα ἐπαράθγαιναν μ' ἔνασ καπνὸ πὸ ἐβόλωσε τὸν ἥλιο, τ' ἄστρα και τὸν οὐρανό.

Κί' εἶταν τὰ ντουφεκάκια τους. Τὰ ξύλινα ντουφεκία τους. Τὴσ μεραρχίασ τὸν Ἀετόπουλων, μιὰσ στεργιανῆσ Ἐλλάδασ. Κί' εἶτανε οἱ ἀντρεσ ἀπὸ πέντε, μεχρι δεκατριῶν χρόνων.

Ἐκείνα μαθεῖσ τὰ ντουφεκία τους πὸ ἀντάμα ἐπαραστάθησαν σὲ βόλι και παράσημο δι-

πλα με τὰ μεγάλα, πὸ χρόνιο τὰ ἐπορητήζαν σιμὰ με πατεράδεσ τους με τὴ χαρὰ ἢ με θογγητό, ἀπὸ ξημέρωμα ὡσ αὐγὴ, σὲ χιόνι και λιοπύρι, και δὲν τὰ ἐπαρᾶδῶκανε, καθὼσ δὲν παρᾶδίνεισ στοῦ σκόλο μὴ ψυχὴ.

Μόνο μὴ φλόγα ἀνάδωσαν, κί' ἀνέθη μεσοῦρανα.

Κί' ἔτσι αὐτοκαταστράφηκεν ἐκείνη ἢ μεραρχία. Πὸ οἱ ἀντρεσ ἀρχινοῦσανε και εἶταν ἀπὸ πέντε, μεχρι δεκατριῶν χρόνων.

Κί' ὡσ τὴν ἐβλέπει ὁ Ὀλυμπος κί' ἔθε ψηλὰ ὅπου στέκονταν ζήλῳσαν ὁ θεοὶ του, Γιατί ὡσ καθὼσ πὸ ἐγέρασαν κί' ἐχάσανε τὸ θρόνοσ τους κί' ἀπὸ μὴ —μὴ τὴ δόξα, τόδανε πὸσ τους τᾶκλεθαν τοῦτα τὰ κακοτρόγυλα μὴσ σημερηῆσ Ἐλλάδασ. Πὸ οἱ ἀντρεσ εἶταν ἀπὸ πέντε μεχρι δεκατριῶν χρόνων.

Μὰ εἶνα και κάμποσοι θεοὶ ὅπου εἶτανε καλοὶ θεοὶ κί' ἐκείνοι ἐσκύφαν ἐκειδᾶ, κί' ἐκλάψανε. Και τὰ φιλήσαν.

Κί' ἐκείνα τὰ κλεφτόπουλοσ ἀπὸ τότεσ τρανέψανε κί' ἐλάθαν τ' ὄνομα και λέγονται: Ἡ Καμένη Μεραρχία.

Και με τέτοιο ὄνομα ἐγραφήκανε στίσ ἱστορίασ τὰ μάρμαρα, Σὲ θαλασσῶνε κύματα, και στίσ στεργιάσ τὰ σκαλοπάτια.

# “Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΤΗ ΡΩΜΗ,,

(Ἀπόσπασμα)

Τοῦ Ἀγγελοῦ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

(Ἐπειτα ἀπὸ ἄδεια τοῦ ποιητῆ θὰ δημοσιεύουμε σὲ τρία κατὰ συνέχεια φύλλα μας ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν τραγωδία του «Ὁ Χριστὸσ στὴ Ρώμη» πὸ κυκλοφόρησε σὲ πολυτελέσασση ἐκδόση. Ὅσοι διάβασαν τὴ νέα αὐτὴ δημιουργία τοῦ Ἀγγελοῦ Σικελιανοῦ συμφωνοῦν ὁμόθυμα στίσ κρίσεισ τους γιὰ τὴ μεγαλόπνοη αὐτὴ ποιητικὴ σύνθεση). Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴ τοῦ ποιητῆ:

«Ὁ ἥλιος κατεβαίνει καινοῦτασ πρὸσ τὴ δόση πᾶνω ἀπὸ τὴ Ρώμη. Βρίσκεται στοῦ ζῶδιο τοῦ Καρκίνου τὴ στιγμὴ αὐτὴ. Τὸ καλοκαίρι εἶνα τριγύρω ἀπέραντο. Ὅλα δίνονται. Τὸ αἶσθημα τὴσ ζωῆσ ἀνήκει σ' ὄλα τὰ κορμιά κί' ὄλα τὰ μέλη τοῦ κορμοῦ. Εἶνα παντοῦ κί' ἐλόκληρο. Βυθίζεται ὡσ τὰ κόκκαλα, διαβαίνει τὸ μεδούλι καθὲ ἀνθρώπου, ὅπου νὰ θρεῖ μεσ στόν καθένα τὴν ἐστία τὴσ δύναμεισ του ἢ τὴσ ἀδυναμεισ του, τοῦ πόθου ἢ τὴσ πληγῆσ του. Ὁ-

λά τραβιῶνται ἀνάμεσὸ τους ἀπ' τὴ δόση τὴσ συμπαντικῆσ ἐνότητασ.

Ἡ διάσπασση ἐργετα ἀπ' ἄλλοῦ. Ἀπ' τὴν παθολογικὴ ὑπερτροφία τὴσ πόλησ πὸ, ἔχοντασ ὄψοσει θεοῦ τὴσ και θεομιοῦ τὴσ τὴ Φιλαργγρία, τὴ Λαιμαργγία, τὴ Λαγγεία, τὴν Ὀκνηρία, τὰ ἐνσάρκωνε και τὰ συγκεντρώνει κληρονομικὰ σ' ἔνα ἀνθρωπο: στοῦ Νέρωνα Αὐτοκράτορα.

Ἐργετα ἀπ' τὴ Ρώμη π' ἀπλωσε παντοῦ στὴ γῆ τοῦσ πλο-

καμοῦ τὴσ, ὅπουσ ἄλλοτε εἶγεν ἔρτει ἀπὸ τὴ Νινευή, ἀπ' τὴ Βαβυλώνα, ἀπὸ τὰ Σοῦσα.

Στοῦσ λαοῦσ, ὠστόσο, βόσκει ὄψοσνεῖδῃτα, καθολικὰ ἢ ἀντιδρασῃ. Ἡ ἀνάγκη μὴσ ἀνατροπῆσ τὸν πάντων, ἢ πυρετικὴ ἀναμονὴ μὴσ βίαιησ ἐπικείμενησ καταστροφῆσ τοῦ κόσμου, ἢ ἀσίμμετρα ἐντονη λαχτάρα αὐτοῦ ὁ κόσμοσ νὰ καταστραφεῖ, γιὰ ν' ἀνατελεῖ πᾶ ὁ κόσμοσ τὸν ἀπέραντων καταπνιγμένων ἐπιθυμιῶν.

θάρασμο θὰ θγει ἀπὸ τὸν Ἀδῃ νὰ τίσ κλείσει, πὸ ὁ Ἰσραὴλ ἀπάνω κάθετα στὴ στόχη, και τίσ πληγῆσ του, σὴν τὸν Ἰώβ, με κεραμίδι τίσ ξεῖ κί' ὄλοενα πὸ πολὺ τίσ ἀφορμίζει.

Ὁ ΔΑΙΣΑΝ

Και μὴπωσ τάχατε εἶν' ὁ μόνουσ σταυρωμένος; Ἰὰπὸ τὸ δέντρο τοῦ σταυροῦ τὸ λημονάτε πόσοι κρεμάστηκαν πρῶτοτερα ἀπὸ κείνου; Στὴ γῆ τὴσ Σέφωρησ σὰ θίγλιζεν ὁ Ἰούδασ ὁ Γαλλιαίοσ, ἐξῆντα χρόνια τᾶρα πίσω, και τὸν κινήγησε ὁ πρῶτοπατοσ ὁ Βάρου, στὴ Ναζαρετ δὲν ἐστηθήκανε τριγύρα σταυροὶ περᾶτοτερο ἀπὸ δύομιση χιλιάδεσ, με κερῳωμένουσ ἔνασ - ἔνα τοῦσ ἀντάρτεσ, ἔτσι πὸ ὁ Ἰσκιουσ τοῦσ ἐσκέπαζε τὴν κούνια αὐτοῦ πὸ σῆμερα γιὰ θεὸ τὸν προσκυνάτε; Κί' ὄταν ἀγοῦτερα και πάλι εἶχε φοντώσει τοῦ Ἰούδα ἢ δύναμη ἐνάντια στοῦ Ρωμαιοῦ — γιὰτὶ ἢ καρδιά τοῦ Ἰσραὴλ ἐχτόπα ἀκόμα μὲσα στοῦ στήθια του σφυρὶ — ὁ Κοπόνιοσ, πάλι, ἀπὸ σταυροῦσ δὲν ἀνασῆκανε ἔνα δάσοσ καινοῦριο, π' ἀσφαλτα, παιδί τὰ χρόνια κείνα. θε νὰ τοῦσ εἶδεν ὁ Ἰησοῦσ, πὸ μολογάτε, με τὰ ἴδια μᾶτια του νὰ ὄρτωνότανε μπροστά του; Και, τᾶρα, πὸσ με προσεκεῖσ και λόγια μόνου τὸν πεθαμένων πισωκράζετε τὴ σάρκα, με τὴν ἀνάσταση π' ὄλοενα διαλαῖτε;

## Ο ΙΑΣΑΝΗ

Γιατί δειλιάτε; Σὰσ τὰ λέω καθὼσ μοῦ τὰ πεν ὁ ἴδιοσ ὁ Παῦλοσ κί' ὅπουσ τ' ἀκούσαν τ' ἀπὸτᾶ μου: «Σάρκα στὴ γῆ δὲ θέλει μείνει, ἀπὸ τὸν τάφο νὰ μὴ σκωθεῖ στόν ἥλιο μπρὸσ τὴσ Δικαιοσύνησ και νὰ μὴ φέξουνε τὰ σπᾶνεσ τὴσ ὡσ μὲσα τὴν ἀδικία ἢ τὸν καμὸ πὸ κλεῖ θαθεῖα τὴσ. Γιατί δειλιάτε; Ἀφοῦ σηκώθη ἀπὸ τὸ μνήμα στοῦσ πεθαμένουσ ὁ πρῶτοτοκοσ, σιμὰ νὰ κ' ἢ ὠρα π' ὄλάκερο τὸ χῶμα θὰ φουσκώσει σὴν τὸ προζῶμι, νὰ ξεράσει τοῦσ νεκροῦσ του...»

## Ο ΑΖΜΩΘ

Τοῦ Ἰωσαφάτ γι' αὐτὸ σκεπάζεται ἢ κουλᾶδα ἀπ' ὠρα σ' ἄλλη με καινούριοσ πεθαμένουσ; Γι' αὐτὸ σκοντάβουμε σὲ πῶτομα ὄλοενα πὸ ν' ἀπλωμένα με πεντάνοιχτα τὰ μᾶτια και με πεντάνοιχτο τὸ στόμα ὡσ νὰ ζητᾶνε νὰ πὸν ἐκεῖνο πὸ ποτε δὲν ἐστομίσαν, νὰ ἴδου ἐκεῖνο πὸ δὲν εἶδανε ποτέ τους; Αὐτῶν ἢ σάρκα λὲσ ἀνάσταση πὸσ θᾶθερει; Κί' ἄν τῶνε ἐξᾶφου και πολλάθουνε τὴ νύχτα τὰ λιμασμένα τὰ σκυλιά νὰ τοῦσ ρημάξου τὴν ὄψην ὄλη, μῆτεσ, ὡσ πὸσ γελᾶσ — πὸσ μου, τάχα κί' ὁ θεὸσ θε νὰ μπορέσει νὰ γνωρίσει τὰ πλάσματά του ἄν ξεχωρίζει τὸ νὰ ἀπ' τ' ἄλλα, και με πὸ πρῶσωπο, θαρρεῖσ, θὰ τ' ἀναστήσει;

## Ο ΙΑΣΑΝΗ

Κί' ἄν σὲ μὴν ὄψη ἀντιφενγίσου ὄλεσ ὁ ἄλλεσ, κί' ἄν σὲ μὴ σάρκα ὄλεσ ὁ σάρκεσ γνωριστοῦνε, κί' οἱ ἀμαρτωλέσ κ' οἱ πονεμένεσ; Κί' ἄν σὲ τούτῃ τὴ σάρκα ὁ πόνουσ ἀνατελεῖ ὄλο τὸν ἥλιο, τὸν πᾶτων ἥλιο τὴσ ἀμόλετησ ἀγάπησ; Τὴν ὄψη τούτῃ δὲν τὴ βλέπεισ; Περιμένεισ τὴ Δασασμό γιὰ νὰ τὴ δέισ καθὼσ ὁ Παῦλοσ, και νὰ κηρύξεισ τὸ Χριστὸ πὸσ βλέπεισ μόνου κί' αὐτὸν μόνᾶ πὸσ τὸν βλέπεισ σταυρωμένο;

## Ο ΑΖΜΩΘ

Τί κί' ἄν μερόνυχτα στὴ σκέψη μου τὸν βλέπω; Κρέμεται ὁ Λόγουσ ἀσῳπωσ σάρκα σπᾶνιασμένη... Ἐρμὸ ἐσακλίδι τὴσ Θεότητασ, ὁ Λόγουσ κᾶμεται, ἀλίμονο, με χέοια τρυπιμένα με τὸ κεφάλι του σκυμμένο πᾶ στοῦ στήθοσ, ἀσῳπωσ ἀπτόσ π' ἀπ' τὰ οὐράνια ὄπωσ πετοῦσε, ἀξᾶφνο θέλοσ τὸν ἐσῳριασε στοῦ χῶμα, και τοῦ ποσῳποῦ του ἢ γλωμάδα εἶνα μπροστά μου γιὰ νὰ μᾶσ φέγνε ὄλη τὴν ἀβυσσο τοῦ πόνου. Μὰ ποῖοσ τὴν ἀβυσσο τοῦ πόνου θὰ γνωμίσει; Λὲσ π' ἀναστήθη. Μὴν ὁ ἴδιοσ αὐ τὸν εἶδεσ; Ἀκοῦσ τὴ βοὴν ὄλων ἐκείνων πὸ διψᾶνε γιὰ λίγη ζωὴ κί' αὐτὸ πὸ ὁ ἥλιοσ δὲ μᾶσ δίνει τὸ προσδοκᾶμε ν' ἀνατελεῖ ἀπὸ τὸν τάφο...

## Ο ΗΛΑΜ

Κί' ἄν ἀναστήθη, μὴ λιγότερο γιὰ τοῦτο ὁ πλοῦσιοσ κλέθει τὸ ψωμὶ τοῦ πεινασμένου; Κί' ἄν ἀναστήθη, μὴ λιγότεροσ οἱ πόνουσ μὴν ἐβουλιᾶτανε οἱ υιοῖοι κ' οἱ Σοδοῖτεσ; Τοιγύρω ἢ νῆ θρωμίει σὴν τ' ἀθᾶστο ψοφίμι, κί' ὡσ ἀναδευεται τὸ γᾶμα ἀπὸ θαθεῖα τὴσ ὄλη νιῶει νὰ τὴ σκεπᾶσει τὸ σκυλόηκι... Τὸ μύρο, πᾶγουσ γι' αὐτὸν οἱ υυροῖοτεσ, τᾶρα στὴ γῆ πὸ λὲσ π' ἀνέθη πάλι ἀπάνω, νὰ μᾶσ βουλώσει θὰ μπορέσει τὰ ροῦθῳνια; Κί' οἱ ἔρτα πληγῆσ τοῦ Ἰσραὴλ, πὸ αἵματοσστάζου.

## Ο ΠΑΝΑΡΧΑΙΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελίδα 105)

ἠθικῆσ τὴσ καταχτήσεισ, οἱ πνευματικῆσ ἀξίεισ κί' ὁ πολιτισμόσ τὴσ.

Ὁ ἀπέραντοσ τρόμοσ και τὸ ἀπέραντο ἐγκλημα τὴσ πρόσφατησ ἱστορίασ γεμίζει ἀκόμα με σκοτάδια τὴ ζωῆ. Γλυτώσαμε σὴν ἀπὸ θαῦμα, μὲσα σ' ἢ μὴ ὑπέρτατη ἀνάσταση, κοντὰ στὴν ἐπιθανᾶτῃ ἀγωνία, ἀνα... ἵκαμε μ' ἔνασ ὑπέρτατο ἠρωϊσμὸ κί' ἀντιμετωπίαμε τὸ θάνατο και παλαίψαμε και νικήσαμε τὸ θάνατο. Ἀλλὰ μᾶσ ἔμεινε μὴ θαθεῖα και πικρὴ γνῶση: μᾶσ ἔμεινε ἢ πικρὴ γέψη μὴσ τρομερῆσ ἀλήθειασ: ὅπου ὁ ἀνάστημενοσ Λάζαροσ γνωρίσαμε κ' ἔμεινε τοῦσ τάφοσ και μυρίσαμε τὴν ἐντάφια ἀποῦσθεση. Ἐνασ κρῶσ φόβοσ μᾶσ κρατεῖ: εἶδαμε τὴν κεφαλὴ τὴσ Μεδουσασ.

Ὅσο ζεῖ και κινεῖται γύρω μας ὁ παλιὸσ κόσμοσ πὸ γέννησε αὐτοῦσ τοῦσ κινδῳνοῦσ πὸ θρέφει αὐτοῦσ τοῦσ ἐφιᾶλτεσ τὴσ ἔσοσ ὅσο ὑπάρχει ὁ παλιὸσ κόσμοσ πὸ κλωσάσει αὐτέσ τίσ καταστροφῆσ, πὸ καλλιεργεῖ τὴ βία, τὴ δουλεία, τὸ κρυφὸ και φανερό ἐγκλημα, τοῦσ πολέμουσ, ὄσο ὑπάρχουν αὐτοὶ οἱ ὀμαδικοὶ κινδῳνοι, οἱ ἠθικοὶ κινδῳνοι, οἱ πανανθρώπινοὶ κινδῳνοι, καμιά ἡσχία δὲν ἐπιτρέ...

Ἡ ἱστορία τοῦ παλιοῦ κόσμου εἶνα μὴ πορεία πλάι στὴν ἀβυσσο αὐτὸ εἶνα τὸ τραγικὸ νόημα τὴσ ἔωσ τᾶρα ζωῆσ, αὐτὸ εἶνα τὸ συμπερασμα ἀπ' ὄλη τὴν ἔωσ τᾶρα ἱστορία. Οἱ κινδῳνοι εἶνα πάντα μπροστά μου: ἔτσι ἀπαντοῦν ὄσοι σκεφτόνα ὀπεῦθυνα σ' ὄλον τὸν κόσμο, οἱ ὄδηγοὶ, οἱ πνευματικοὶ ἀνθρωποὶ, ὄσοι στέκοντα στίσ κορφῆσ τὴσ ζωῆσ: οἱ πνευματικῆσ σκοπιῆσ ἀπὸ τὰ ψηλῳματα φωνάζου ἀδιάκοπα γρηγορεῖτε! Τοῦσ ρωτοῦν, τέλειωσε ὁ πόλεμοσ; —Ὅχι, δὲν τέλειωσε ὁ πόλεμοσ, ὁ πόλεμοσ συνεχίζεται, ὄπουλοσ και καταχθῳνιοσ, τὸ πνεῦμα ὄθᾶ θρίσκαται σ' ἀδιάκοπη ἐπιφυλακῆ. Ὁ φασισμοσ πέθανε; —Ὅχι, ὁ φασισμοσ κυκλοφορεῖ ἀνάμεσὸ μου, ἔτοιμοσ νὰ μᾶσ ἀρπάξει ἀπὸ τὸ λαῖμὸ σὲ κάθε στιγμῃ, οἱ λαοὶ ἄσ στέκοντα σὲ συναγερμό. Ἀπαῖσια μνήματα τοῦσ ἐρχονται ἀπ' ὄλα τὰ σημεῖα κί' αὐτὰ τὰ μνήματα τοῦσ καλοῦν ν' ἀντιστασῳθῳν καλοῦν τοῦσ λαοῦσ σὲ μὴ ἀδιάκοπη ἀντῳστασῳση στίσ καταχθῳνιῆσ δυνάμεισ πὸ φεβερίζου τὴν εὐτυχία τους και τὴν πρόδο τουσ. Γι' αὐτὸ δὲ θρίσκων λόγια σῆμερα γιὰ νὰ καταδικᾶσῳν ὄσο φρεᾶζεται τίσ θεῳν τὴσ ἀτομικῆσ εὐδαιμονίασ, τὴσ

ἠθικῆσ νωχέλιασ, τὴσ ψυχικῆσ διαθεσιμότητασ, τοῦ πνευματικοῦ νομαδιμοῦ, τὴσ ἀσῳθῳειασ στίσ πῳτεισ και στίσ διαθεσεισ πὸ ἔωσ προχτέσ τίσ κηρύττανε σὴν πνευματικῆσ ἀρετέσ και σὴν κανόνεσ ζωῆσ. Νέα πλοσυῳῳτερα σῳμβολα παρουσιαζῳνται στοῦ πνεῦμα τους, γιὰ τίσ κοινῆσ ἀνθρώπινησ ἀξίεισ, τὴν ἀνθρώπινη ζωῆ, τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια, γιὰ τὸ κοινὸ χρέοσ μπροστά στίσ πνευματικῆσ κ' ἠθικῆσ καταχτήσεισ, γιὰ τὴν πανανθρώπινη ἀλληλεγγῳη.

Και τί μὲνει σ' ἐμᾶσ νὰ ποῦμε, πὸ οἱ ἐφιᾶλτεσ τὴσ ζωῆσ δὲν τραβήθηκα ἀκόμη ἀπὸπᾶνω μασ; Ἡ τραγικὴ ἐποχὴ τοῦ ἀνθρωποκνηνητοῦ, τὴσ ἐνέδρασ, τὴσ σφαιγῆσ και τοῦ μαρτυριοῦ, συνεχίζεται γιὰ τὸ λαὸ μασ: τὸ καταπατημένο δικαιο φωνάζει μὲσα στὴ νύχτα τοῦ κόσμου: ἔνα ἰσχυροῦ χερί μᾶσ σφίγγει τὸ λαῖμὸ. Ἡ πὸ τερατῳδικὴ ἐποχὴ τὴσ ἱστορίασ ἢ πὸ καταστροφικὴ κί' ἀγρια, συνεχίζεται γιὰ μᾶσ και φεβερίζει ἀκόμη τὴν ἠθικὴ κί' ἀνθρώπινη μασ ὑπόσταση.

Ἡ παγκόσμια αὐτὴ ἀνησῳχία κ' ὁ παγκόσμιοσ αὐτοῦσ κινδῳνοσ δημιουργεῖ μὴ τεράστια ἱστορικὴ ἐπιπαγή, πὸ βαραίνει τὴν πνευματικὴ ζωὴ τὴσ ἐποχῆσ μασ: εἶνα ἠθικὴ ἐντολή. Τὰ ἠθικὰ αἰτήματα μὴσ ἐποχῆσ δὲν μποροῦν ν' ἀφήσοῦν ἀνεπηρέαστα τὰ αἰσθητικὰ φαινόμενα. Ὅλεσ οἱ ἀξιολογικῆσ τάσεισ ἐνοῦσ πολιτισμοῦ ἔχουν τὸν ἀντίτυπὸ τους και στὴν αἰσθητικὴ ζωῆ. Οἱ ἠθικῆσ ἀξίεισ με τὴ δημιουργικὴ συγκίνηση πὸ προκαλοῦν μεταμορφῳνοντα σ' αἰσθητικῆσ ἀξίεισ. Ἡ συγκίνηση ἀπὸ τίσ ἠθικῆσ ἀξίεισ γέμιοσ τὴν τέχνη τὸν αἰῶνα με τὰ μεγαλύτερα ἀριστοουργήματα. Ὅσο κί' ἄν ὁ ἀτομικιστικόσ κόσμοσ πὸ μᾶσ περιθᾶλλει ἐνοῦσ τὴ φυγοκεντρικὴ διασπορά στὴν ἠθικὴ και πνευματικὴ μασ ζωῆ ὄσο κί' ἄν πολλοὶ τεχνίτεσ θὰ μόνου κλεισμένοσ μὲσα στίσ ἀτομικιστικῆσ ὀμάδεσ τους και θὰ καλλιεργοῦν τὴν τέχνη και τὸ πνεῦμα τὸν κλεισῳνὸν κύκλων ὄσο κί' ἄν μόνου ἀσυγκίνητο μπροστά στοῦσ ἀγῳνεσ και τὴν ἠρωικὴ ζωὴ τὴσ κοινότητασ ὄμοσ οἱ νέεσ τάσεισ στὴ σκέψη και στὴν τέχνη θὰ ἐπιβλήθοῦν τελικὰ: ὄ ἀκολουθήσοῦν τὴσ γενικῆσ ἀναγεννητικῆσ τάσεισ, τὸ μέτωμα και τὸ γιγάντωμα τοῦ ὀμαδικοῦ πνεῦματοσ, πὸ παρουσιάζεται και στὴν ἄλλη ζωὴ τὸν λαῶν.

Ἡ λογοτεχνία τὴσ ἠθικῆσ ἀντίστασῳσ θὰ περάσει. Ἡ λογοτεχνία τὴσ ἀνθρώπινησ ἀντίστασῳσ τᾶρα ἀρχίζει και τὸ πνεῦμα αὐτὸ τὴσ ἀντίστασῳσ γιὰ πρῳτὴ φορᾶ στὴν ἱστορία τὴσ τέχνησ παρουσιάζεται ἔτσι συστηματικὰ κ' εὐσυνειδήτα. Ἡ λογοτεχνία αὐτὴ ἀρχίζει νὰ παίρνε ὄλοενα πλατύτερη συνειδηση τὴσ ἀποστολήσ τὴσ κί' αὐτὸ θὰ διαχωρίζει τὸ σῆμερα ἀπὸ τὸ αῦριο.

## Ο ΠΡΟΧΟΡΟΣ

Ναί, δὲν τὸν εἶδα εἶν' ἢ ἀλήθεια, ὅπουσ ὁ Παῦλοσ, και δὲν τὸν ἀκούσα καθὼσ οἱ μαθητέσ του. Μὰ σὴν πούλι πὸ ξᾶφου ὄρφανεψε ἀπ' τὸ δέντρο σὲ κοιμητήρι, κ' ἦταν κόλλυθα ἢ θροφή του, σιγά-σιγά τὸν ἐκατάλαθα ὄπου τᾶρα πᾶ τὸ ψωμὶ μεσ στοῦ ψωμὶ μου δὲ ζητάει ἢ τὸ κρασί μεσ τὸ κρασί μου. Αὐτὸν ζητᾶω. Τὴσ πὸσ μεγάλοσ πιθυμῳία γιὰ με εἶν' ὁ ἀντρασ... Τί εἶπε τὸ Ναὶ στοῦ ἀγροῦ τὰ κρίνα, κ' εἶπε ἀκόμα τὸ Ναὶ στοῦ μᾶτια τὸν παιδιῶν πὸ ἀντιφενγγᾶνε γλυκὰ τὴν ἀβυσσο, κ' εἶπε τὸ Ναὶ στὴ Μέθη, και στοῦ κρασί εἶπε τὸν κρασιῶν τὸ Ναί, στόν πόνου... Τὴ Μέθη αὐτὴ νὰ δῳωσ θέλω στοῦσ ἀνθρώπουσ, νὰ πάει ὁ πόνουσ ὄμορφιά, και ἢ ἀλυσίδα πόναν γαλκέψει ἀπὸ τὸ γῳεσ κί' ἀπὸ τὸ αῦριο, κῳκο στόν κῳκο και δεθῳκα στοῦ δασμά τὴσ, νὰ νωῳσοῦν ξᾶφου πὸσ σωριάζεται μπροστά τους, τὴσ Λευτεριασ τὸ θεῳο χορὸ γιὰ νὰ ὄρχηθοῦνε...

## Ο ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΣ

Ποῖασ λευτεριάσ;

Ὁ ΠΡΟΧΟΡΟΣ

Ἐλληνασ εἶσαι και δὲν ξέρεισ; Αὐτῆσ πὸ μὲσα μασ κατᾶβαθα κνεῦει, κί' αῦριο μπορεῖ νὰ ἐσῳνοῖτεῖ πλατιά στὴν πλάση... Αὐτῆσ πὸ μὸ ἄλεγε ὁ διδάχοσ μου, σὴν ἕμουσ παιδάκι ἀκόμα και νυροῦσα στὴν πατρίδα: «Σκέψη καμιά πρᾶξη καμιά ποτέ μὴν κᾶμεισ δίνωσ Ρυθμό, δῳῳωσ Χορὸ, δῳῳωσ Τραγοῦδι...» «Αὐτὸ εἶνα—μὸ ἄλεγε—και ζῳγισα» το, ἢ Ἐλλάδα...»

## Ο ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΣ

Αὐτὸ εἶν' λοιπόν τὸ Ναί μόνᾶ; Ὁ ΠΡΟΧΟΡΟΣ

Σ' αὐτὸ μόνου θαρρεῖσ τὸ Ναί πὸσ σταματᾶ; Στοχᾶσοῦ λίγου

# Σ Α Φ Η Ν Ε Ι Α

(Απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Clarté»)

Του Henri BARBUSSE

## 2ο (Τελευταίο)

Δέ θα παραδεχτείς την αποικιακήν ιδιοκτησία των Κρατών, που λεκιάζει το χάρτη της υδρογειας και που δε δικαιολογείται με ισχυρισμούς ταχα λογικούς και θα οργανώσεις την καταλυση του ομαδικού αυτού σκλαωμάτος. Θα επιτρεφείς να υπάρχει — σε μικρό βαθμό και πολύ οικια — η ατομική ιδιοκτησία των ζωντανών. Είναι δίκια γιατί η ανάγκη της είναι εμψυτή και γιατί υπάρχουν περιπτώσεις, όπου δε μπορούμε να ξεριζώσουμε το δικό της ιδιοκτησίας από το δικό αυτό καθεαυτό. Κι' ακόμα, η αγάπη για τα πράματα είναι ένα πάθος, όμοιο με την αγάπη για τα όντα. Η κοινωνική οργάνωση δεν έχει σκοπό να εκμηδενίζει τα αισθήματα και τις απόλαυσις, μά, αντίθετα, να επιτρέψει σ' αυτά ν' ανθίσουν στο όριο, όπου δε θλάφτουν τον άλλο. Είναι ασσώτ και δίκιο ν' απολαβαίνε και να χαίρεται κανείς, οτι κέρδισε φανερά με τη δουλειά του. Και η μόνη τούτη και σοφή αξιολόγηση ξεσπάει: σάν κατάρη μες στην παλιά τάξη των πραγμάτων

Διάξε για πάντα, ολουθε, από παντού τους κακούς δασκάλους του καθιερωμένου σκλείου. Η Παιδεία ξαναφτιάχνει, ακατάπατα τον πολιτισμό ολάκερο. Το πνεύμα του παιδιού είναι πάρα πολύ πολύτιμο, για να μην είναι κάτω από την προστασία όλων. Οι οικογενειάρχες δεν είναι καλύτεροι να μεταχειρίζονται σύμφωνα με τη φαντασία τους την άγνοια, που κάθε νεανική γενιά φέρνει στο φως της μέρας; Δεν έχουν την ελευτερία του η, ποδν' αντίθετα στη Λευτεριά "Ένα παιδί δεν άνηκει σωμα και ψυχή στους γονιούς του" είναι ένα πρόσωπο, και τ' αυτά είναι πληγωμέν' απ' τη θλαστήμα — κατακόβι των δεσποτικών ρωμαϊκών παραδόσεων — κείνων, που μιλώντας για τους σκοτωμένους στών πό-

λεμο γιουός τους λένε: «Έδωσα το γιοί μου». Κανείς δε δίνει. Ένα ον — και κάθε διανόηση άνηκει αρχικά στο Λόγο.

Ότε ένα σχολείο πιά, όπου διδάσκει η ειδωλολατρεία, όπου οι αδριανές θελήσεις μεγαλώνουν κάτω από την τρομοκρατία ενός Θεού, που δεν υπάρχει, μάς παράδους κι' ενός πατριωτικού πολυθεισμού, που όφειλουν να μην υπάρχουν πιά. Πουθενά μασθτικά θ.θ.ία, όπου αποκρύβουν κι' εγώ δεν ξαίρω με ποίαν αγγλη τά πιά αδειοκαταφρόνητα και τα πιά εξευτελιστικά, απ' όσα υπάρχουν στή περασμένα των φυλών. Τίποτ' άλλο, παρά γενικές ιστορίες, τίποτ' άλλο, παρά οι μεγάλες γραμμές και οι κορφές, τα φώτα και οι σκιές αυτού του χάους, που άποτλεί εδω κι' έξη χιλιάδες χρόνια την περ.πέτεια των διακόσων δισησ κατομμυρίων των ανθρώπων.

Μόνη, η διεθνική άκμη θα έπν τρέψει, τέλος, το ξεριζώνω των χρόνιων καταχρήσεων, που πολ- λαπλασιάζουν οι έθνικολι φραγμοί. Ο μελλούμενος Χάρτης, που διαβλέπουμ' αμυδρά μερικά σημάδια του, και πούχει για πρώτες συλλογιστικές προτάσεις τις μεγάλες ήθ.κές αρχές αποκαταστημένες στή θέση τους και η πλειοψηφία, που θάχει πάρει τη δική της, θ' αναγκάσουν τις έφημερίδες να όμολογήσουν όλες τις πηγές των πόρων τους. Με μια γλώσσα νεαρή, άπλη, μετρίοφρη και χαμηλόφωνη, θα συνάξει τους ξένους, πούνα αιχμάλωτοι στους έαυτούς τους. Αυτή θα σαρώσει το συκαερμό κικεώνα της δικαστηριακής διαδικασίας με το μπουλούκι των έπίσημων προσώπων κι' αυτών των δικηγόρων, που εισάγουν στών καθαρό κι' άπλό μηχανισμό της δικαιοσύνης τη διπλωματία και τις μελοδραματικές μεθοδες της εγγλωττίας. Ο δικαός όφειλει να φτάσει στο σημείο να πεί, πως η έπεικεια δεν έχει θέση στή δικαιοσύνη: η

λογική μεγαλειότητα της απόφασης, που καταδικάζει τον ένοχο, για να έκφοβίσει τους πιθανούς κακοποιούς (και ποτέ για έναν άλλο λόγο) είναι πάνω κι' από την ίδια τη συγγνώμη. Αυτή θα κλείσει τα καμπαρέ. Θ' απαγορέψει το πούλημα των δηλητηρίων και θα καταστήσει άνισχυρους τους πούλητες, που θέλουν να κάνουν έκτραματική στους άντρες και τους νέους την όμορφιά του μέλλοντος και το βασίλειο του πνεύματος. Και να μά έντολή, που παρουσιάζεται στα μάτια μου γραμμένη πάνω στο γράνιτη:

Ο άδυσώπητος νόμος που πρέπει να πέφτει δίχως λήψη, χωρίς αναβολή άπάνου σ' όλους τους δημόσιους κλέφτες: άπάνου σ' όλους, όσοι μεγάλοι και μικροί, κυνικοί ή ύποκριτες, με την ευκαρία των λειτουργημάτων τους ή του επαγγέλματός τους, έκμεταλεύονται τη δυστυχία ή κερδοσκοπώνε πάνω στή ανάγκη. Υπαίρει μια καινούρια ιεραρχία στή να κάνουμε τα λάθρα, τ' άδικήματα και τα έγκλήματα: η άληθινή...

Κανείς δεν άμφιβάλλει για την όμορφιά, πούνα μπορεί. Κανείς δεν άμφιβάλλει για ό,τι μπορούν να δώσουν όλοι οι σπαταλημένοι θησαυροί: για ό,τι μπορεί να φέρι την άνάσταση της παραστρατημένης ανθρωπίνης διάνοιας, συντριμμένης και σκοταχμένης ως τώρα ύπερμετρα απ' την άτιμη σκλαβιά, από τις ταπεινές μολυσματικές αναγκαίες της έπίθεσης και της άμυνας με άρματωμένο χέρι, κι' από τα πρόνιαμα, που έκφυλίζουν την άξία. Κανείς δεν άμφιβάλλει για ό,τι η διάνοια μπορεί να θρει μια μέρα. Και για τις καινούριες λατρείες ποιάς μπορεί να άμφιβάλλει; Η άπόλυτη θασίλεια του λαού θα δώσει στή γράμματα και στίς τέχνες, που η συμφορική μορφή τους μόλις διαγράφεται ακόμα, μια άπερίοριστη λαμπράδα, όπως κι' όλα τ' άλλα. Οι «έθνικολι μιλιοι» και

λιεργούν τη στενοφυχία και την άγνοια, και κάνουν άτροφική την πρωτοτυπία κι' όθνικές άκαδημίες, που ένα ύπόλειμμα πρόληψης ύπαγορεύει το σεβασμό σ' αυτές, δεν είναι παρά τα πούπδικα μέσα για τη διατήρηση των έρεπιών. Οι θόλοι των 'νστιτούτων, που από πολύ είναι φαίνονται μεγάλοι είναι γελοίιοι σά χουμιά. Πρέπει να πλάτουμε, να διεθνοποιήσουμε χωρίς σταματημό, χωρίς περιορισμό κάθε τι, που μπορεί να είναι τέτοιο. Πρέπει να γιομίσουμε την κοινωνία με γκρεμισμένους φραγμούς, με άπλετο φώς και μεγαλόπρεπους χώρους, να λευτερώσουμε με ύπομνη, με ήρωισμό, το όρμη, που όδηγει από το άτομο στην ανθρωπότητα και που ήταν φρομένη από τα πτώματα των ιδεών και των λθινων εκτόνων πάνω στους τραυούς, κρυφούς όρίζοντες. "Ας ξαναίνε, το πάν σύμφωνα με την άπλότητα. Δεν υπάρχει παρά μόνο ένας λαός, δεν υπάρχει παρά ένας λαός μονάχα!

Γά να ολοκληρώσεις το έργο μεγαλειώδικο στήν πράξη, για να ζυμώσεις τη συολική αρχιτεχνητική σάν ένα άγαλμα, μη θεμελιώνεις τίποτα πάνω στίς άδύνατες τροποποιήσεις της ανθρώπινης φύσης, μην περιμένεις τίποτα από τον οίχτο. Η εύσπλαχνία είν' ένα πρότιμο που πρέπει να έφανιστεί. "Άλλωστε, μια που δεν μπορούμε ν' αγαπήσουμε τους άγνωστους, δεν είμαστε Ικανοί να χουμε για δούτους λήση. Το ανθρώπινο πνεύμα είναι καιωμένο για το άπειρο" η καρδιά, όχι. Το πλάσμα, που ύποφρει πραγματικά, μες στήν καρδιά του, κι' όχι μόνο στο πνεύμα του ή με τα λόγια, από τον πόνο των όντων, που δε θέλεις πια που δεν άγγίζει, είναι ένας άνώμαλος νευρωτικός και το παράδειγμα του δε μπορεί να γενικευτεί. Η άποτυχία στο συλ-

λογισμό, ό λέκεις το παραλογισμό, θασανίζουν τη διάνοια μ' έναν τρόπο γονιότερο. "Όσο άπλη κι' αν είναι, η κοινωνική έπιστήμη είναι μια γεωμετρία. Να μην παραδεχτείς να δώσουν στή λέξη άνθρώπινοσ ένα νόημα αίσθηματικό και πές πως το κήρυγμα της άδερφοσύνης και της αγάπης είναι μάταιο — αυτές οι λέξεις χάνουν το νόημά τους μέσα στους μεγάλους άριθμούς. Δε σφίγγουν την άνθρώπιτητα πάνω στήν καρδιά μας. Μέσα σ' άνώμαλα τούτα νεφελώματα των συναισθημάτων και των ιδεών ιωόθουμε την παρουσία της ούτοπίας. Η άλληλεγγύη και η άμοιβαίότητα είναι νοητικές. Κοινός νοός, λογική, μεθοδική άσπληρότητα, τάξη χωρίς παρέκκλιση" τελειότητα άναπόφευκτη και άδυσώπητη της πνευματικής διαύγειας.

Πάνου στο φλογερό ένθουσιασμό μου, πάνω στήν άνάγκη μου κι' από το βάθος της άδύσοσ μου, έχω προφέρει τις λέξεις τούτες μεγαλόφωνα καταμεσίς στή σιωπή. Ο μεγάλος ρεμβασμός μου άνακατάθηκε με τη δυνατή φωνή, όπως η έννάτη συμφωνία.

Πάλι όμως κυριεύτηκα από την πιο συγκινητική από τις άγωνίες σου: Φοβάμαι μήπως η μάα φχαριστήθει μ' άπλετες Ικανοποιήσεις που θα παραχωρήσουν σ' αυτήν παντού. Θα μεταχειριστούν όλη τη σπασματική και πονηρή τους δύναμη, για να μπορούσαν το λαό να καταλάβει, κατόπι να θελήσει. Τη μέρα της νίκης θα σταλάζουν μέσα του τη μέθη και το δάκρος, θα του θάλουν στο στόμα κρουγές σγεδρό υπερανόρμητες: «Έχου με άπολυτρώσει την ανθρωπότητα, είμαστε οι στρατιώτες του Δικαίου», δίχως να το μάθουν τί περιέχει μια θεοάωση παράμοια: Πόση σπουδαίτητα, πόσες ύποχρεώσεις και άνοικοδομητικό δακμόνιο, πόσο σεβασμό για τους μεγάλους λαούς όποιοι και νάνα και πόση εγγνωμοσύνη για κείνους, που παλεύουν ν' άπολυτρωθούν οι ίδιοι. Θά ξανακαταπιστώ με την αιώνια άποσταλή τους ν' άπλητηνώσουν τις μεγάλες συνειδητές δυνάμεις και να τις παραπλανήσουν από τους τελικούς σκοπούς τους. Θά κάνουν έκκληση στήν ένωση, στήν ερήνη, στήν ύπομνη, στών όππορτυισμό των άλλων, στών κίνυνο της πάρα πολύ γρήγορης πορείας ή της άπαχόλησης με τις ύποθέσεις του γέιτνα — και σ' όθα τα σοφίσματα αυτού του είδους, θα πασκίσουν να γελιοποιήσουν και να χτυπήσουν όσους οι πλερωμένες τους έφημερίδες όνομάζουν δνειροπόλους, αίρετικούς και προδότες. Θά ύψωσουν ακόμα μια φορά όλα τα παλιά τους φυλαχτά. Χωρίς καιμιά άμφιβολία θα προτείνουν, με λέξεις της μόδας, έπίσημες παρωδίες διεθνικής δικαιοσύνης, που θα σωριαστούνε χάμα μια μέρα σά θεατρικές σκηνογραφίες, ξανακουτούμενο διεθνές δικαιο με κάμπουσους παιδίστικους περιορισμούς και με έρθρα τερατικά όμοια με τον κόδικα τιμής των συμμοριτών. Το κακό ξεβριζωμένο από τις άνοιχτές άπολυταρχίες θα έκκολα-

φτει άλλο: στίς φασοθημοκρατίες και στίς άυτολεγόμενες φιλελεύθερες χώρες, που θάχουν κρύψει το παιχνίδι τους. Οι παραχωρήσεις που θα κάνουν, θα ξανατύσουνε τη σασπισμένη παλιά άπολυταρχία και θα τη διααιωνίσουν. Ο ένας Ιμπεριαλισμός θα διαδέχεται τον άλλο κι' οι μελλούμενες γενιές θάνα σημανόμενες με το σίδερο, Στρατιώτη όποιος γής, θα προσπαθήσουν να σθήσουνε τη μήμη σου ή να την έκμεταλλευτούν παραπλανώντας την, και η λαμονία της άλήθειας είναι η πρώτη μορφή της δυστυχίας σου. "Άμποτεσ μήτε ο νικητός, μήτε η νίκη ν' άποθούν εναντίου σου. Είσαι πάνω κι' απ' τον ένα κι' απ' την άλλη, μια που είσαι ό λαός άκέριος.

Οι ούρανοι είναι πλημμυρισμένοι απ' αστέρια" η άρμονία τούτη, που σφίγγει το νού και προσαρμόζει το πνεύμα πάνω στήν ιδέα του λατρευτού συνόλου, πρέπει να μάς χάρισει την έλπίδα ή την άμφιβολία!

Είμαστε σέ μια μεγάλη θραυιά τού κόσμου. Πρόκειται να μάθουμε άν άβριο θε να έμψηήμε. Μία θοήθεια μονάχα έχουμ: Ξέρουμε έμεις, από τι η νύχτα είναι καιωμένη. Μά θα μπορούμε να μεταδώσουμε τη φωτεινή μας πίστη, μια που οι ματατοφρόροι είναι παντού μειοψηφία και οι πιο στερημένοι μισούν και χαρακτηρίζουνε σάν ούτοπία το μοναδικό Ιδανικό, που δεν είναι τέτοια: Η κοινή γιάμη, που κολακειαι, άθεσάφια και ύποταγή στών άνεμο πάνω στήν έπιφάνεια των λαών, και που δονείει μια παροδική πεποίθηση και μια περαστική συνείδηση στους περισσότερους άνθρώπους, κραυγάζει: «πάνου στους σφευρότεροσ». Φωνάζει για τη θεοήλαση, γιατί της δείχνουν μέσα στή θολή της σκέψη, ότι δεν ήξαιρε να θλάπει εκεί, αυτή, φωνάζει πως την παραμερφώνουν, μά όχι, την κάνουν πιο μεγάλη.

Παρ' όλ' αυτά, πιστεύω στή νίκη της άλήθειας. Πιστεύω στήν από τώρα και στο έξης χερουπαστή σημασία αυτών τώνικαποσων άληθινά άδερφικών ανθρώπων, που, σ' όλες τις χώρες τού κόσμου, μέσα στο πγαίν' όλα των άγαλνιωτων έθνικών ένωτισμών, ορθώνονται σταθεροί, σά μεγαλόπρεποι άνδριανούς του είκιου και του χρέους. Το θράδυ αυτό, πιστεύω ως τη θεοαίτητα πώς η καινούρια κοινωνία θα χτιστεί πάνω στο αρχιπέλαγος τούτο των ανθρώπων. Μάλιστα κι' αν ακόμα όφειλουμε να ύποφέρουμε άπερίοριστα, η ιδέα έέ μπορεί πια να πάψει να χτυπάει και να τρανείει μες στήν ανθρώπινη καρδιά και τη θέληση, που εδω κι' εκεί όφώνεται κανείς δε μπορεί να την καταλάβει πιά.

Άναγγέλλω το μοιραίο έρχομό της παγκόσμιας δημοκρατίας. Μήτε οι παροδικές άντιδράσεις, τά σκοτάδια και οι τρομοκρατίες, μήτε η τραγική δυσκολία να ξεσηκώσουμε τον κόσμο παντού ταυτόχρονα δε θα ύποδίσουν την πραγμάτωση της διεθνικής άλήθειας. "Αν όμως οι μεγάλες δυνάμεις της σκιάς έπιμένουν με πείσμα να μένου-

νε στή θέση τους αν όσοι φωνάζουν με σαφήνεια φωνάζουν στην έρημο, ό λαός, έκούρασσι νικημένοι της άτιμης 'Ιστορίας, κώνω έκκληση στήν δικαιοσύνη σας, κώνω έκκληση στήν όργη σας. Πάνω στα άόριστα τοσκόματα, που ματώνουνε τις θραχόπαρτες άχιές, πάνω στις λαλασίες των ναυαγίων, πάνω στα συντριμμία

## Ο ΟΥΝΑΜΟΥΝΟ ΚΙ' Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Ο Ούναμουνό είχε προαισθανθεί πως πλησίαζε η ώρα του θανάτου του, η ώρα που την περιμενε και την φοβότανε απ' τη στιγμή που άρχισε να φιλοσοφεί. "Έρία πράγματα με σπρώχουν στήν άγνοια, έλεγε σ' ένα φίλο του. Ο θάνατος της γυναίκας μου, η άγαλλίασή μου και ο θάνατος της λευτεριάς.

Ότε έλασε ο εμφύλιος πόλεμος. Την τελευταία στιγμή, όταν είδε πως η άλήθεια μπορούσε να του στοιχίσει τη ζωή, είπε φέμματα. "Υποτάχθηκε σ' αυτόν το θάνατο της λευτεριάς" για να μην πεθάνει, αντίθετα με χιλιάδες 'Ισπανούς που σκότωναν το θάνατο για να ζήσουν. Χαίριεφε τους στρατιωτικούς, τους ίδιους εκείνους «επαγγελματίες πατριώτες» που τους πολεμούσε τριάντα χρόνια. Η άγνοια που έννοιθε μπροστά στο θάνατο δεν τον άφρησε να μάθει και να πεθάνει.

Κι' όταν έμαθε πως ο Κίερκεγκαρντ συγκαλονίζταν απ' τα ίδια προβλήματα, θάληθηκε να μαθαίνει τα δανέζικα για να τον διαβάσει στο πρωτότυπο. Γράφει διέλια, δοκίμια, κάνει διαλέξεις, έκφωνει λόγους, αγωνίζεται στον τύπο. Σ' όλα αυτά διαχετεύει το άξιομά του: «Μην ξεχνάτε πως όα πεθάνετε, πως πεθαίνετε μες των διακώδη σας επαρχιωτισμό. Πώς τη ζωή, έτσι καθώς είναι προσωρινή, θα τη βρείτε μοναχα σάν λυτρωθείτε από την ύποκρισία, απ' την κλεψία, απ' τη ματαιοδοξία, απ' τη θρησκομανία, απ' το σεβασμό της στρατιωτικής στολής κι' από κάθε άλλη συμμοτακτική.» Άνάμεσα σέ πολέμους κι' έξεγέρσεις ο Ούναμουνό λέει πάντα την γνώμη του για τα τρέγοντα προβλήματα, δεν χάνει εύκαιρία να σαγκώσσει με τις παραδοξολογίες του. "Όμως δεν κουράζεται και να επαναλαμβάνει τη φράση που βρίσκειται στή βάση της μονάχα της φιλοσοφίας του, αλλά και της ζωής του: «Τό μόνο άληθινό πρόβλημα που υπάρχει, είναι το ανθρώπινο. Αυτό είναι το δικό μου, το δικό σου, το δικό του πρόβλημα. Το πρόβλημα όλων.» Φωνασούσε μ' έναν τρόπο δονν χωτικό:

«Σήμερα είναι σχεδόν άδύνατο να βλέπουμε τά πράγματα «Subspecie Aeterni», καθώς έλεγε ο Σπινόζα. Πρέπει, το λιγώτερο, ν' άφειθεί κανείς να λικνίζεται από τά ταραγμένα κύματα της σημερινής ιστορικής θύελλας, αλλά δίχως να ξεγνάει πως η θάλασσα είναι πάντα ίδια, πως ο θυθός της είναι πάντα γαλήνιος και σκτεινός, και τέλος, πως μέσα σ' αυτόν θα πάμε ν' άναπαυτούμε. Για να

και τους σκόπελους, και πάνω στα παλιότα και μνημεία, τα θεμελιωμένα μες στην άμμο, προβλέπω τον έρχομό της φουρτουνιασμένης πλημμυρίδας. Η άλήθεια δεν είναι επαναστατική, παρά γιατί στήν πλάνη ύπάρχει άταξία. Η επαναστάση, να ποιά είν' η τάξη.

Σαράδες, 25 Άπριλη 1945  
Μεταφρ.: Γ. Α. ΒΑΣΔΕΚΗ

κοιμηθούμε; Για να δνειρευτούμε; Για να κοιμηθούμε δίχως να δνειρεύαστε; Για να όνειρευόμαστε χωρίς να κοιμόμαστε; Για κράτη περνούν και μαζί μ' αυτά και τα βασίλεια, οι δημοκρατίες και οι αναρχίες. Μόνο το αιώνο πρόβλη που μένει πάντα. Κι' άλλο μόνον στήν ημέρα που θα το άντικρύσει λήμενο! Το πρόβλημα αυτό, κι' όχι η λύση του, είναι η ζωή μας.

Και τι είναι η ζωή μας; Ο Ούναμουνό δεν το ξέρει. Είναι η προμονή του θανάτου και η έπιθυμία να μην πεθάνουμε. Τα παιδιά του, τα έργα του, τίποτα απ' ό,τι μπορεί ν' αφήσει δεν τον άνδιαφέρει. Έκείνο που τον φλογίζει είναι κάτι άμμοσ και άπλό: Νάνα πάντα, άκόμη και μετά το θάνατο, ο Μισέλ Ούναμουνό, ψηλός, κακοφτιαγμένος, μύωπας, με κείνα τα μαλλιά που ήταν σά βούρτσας και το μούτρο του που έμοιαζε με κουκουβάγια.

Αυτό ήταν το πρόβλημα του. Δεν καταλάβαινε πως ο άνθρωπος μπορεί να συγχωνευτεί με τους άλλους ανθρώπους, να έπιζησει δημοσουργώντας κι' άφίονοτας ένα έργο. Ήθελε να φωτίσει τους άλλους, αλλά δεν έπιθυμούσε καθόλου να μοιραστεί μαζί τους τά φώτα του. Ο Ούναμουνό στάθησε χαρακτηριστικός άντιπρόσωπος της μικραστικής ισπανικής τάξης που αν και ήταν ψυχαγμένη με τη μοναρχία, δε μπόρεσε ν' αγκαλιώσει τη Δημοκρατία. Μέσα σ' αυτή έννοιθε τον έαυτό του πάντα σάν έσποτισμένο. Η άτέλειωτη άγνοια του δεν βουλευότανε άνάμεσα στους εργάτες και τους μισθωτούς που ήθελαν να ζήσουν και να άγωνίζονταν γι' αυτό, που ήξεραν να πολεμήνε με το θάνατο για να ύπερασπίσουν τη ζωή. Μ' αυτή την έννοια ο Ούναμουνό ήταν ένας άνθρωπος άναχρονιστικός. Συνεπώς ένας διασπαστής στή χώρα του και στήν Εύρώπη άκόμα. "Αν ο θάνατος ύπήρχε το δακμόνιο του, η άσκηση δημιουργία ύπήρχε ο ρόλος του. Και θα μέινει πάντα σάν έπικινδύνο παράδειγμα άνθρώπου που θάζει προβλήματα και δεν θέλει να τα λύσει με τη σοήθεια και όλων των άλλων. Για τι ένας άνθρωπος άπομονωμένος δεν είναι άρκητά δυνατός για να παλαίψει με το θάνατο, ούτε για να τον διερευνήσει πρόσωπο με πρόσωπο. Αυτός τον φοβήθηκε θ' αν βρεθήκε μπροστά στους στρατιωτικούς, γιατί ήτανε όλομάνωγος. Τις ίδιες μέρες, άλλοι δεν τον φοβήθηκαν γιατί έννοιθωνός, και τέλος, πως μέσα σ' αυτόν θα πάμε ν' άναπαυτούμε. Για να

τόν "Άντρα αυτό το Χορευτήν, όπου 'χε αφήκει Ναζαρηνός, άκούρη χαίτη τά μαλλιά του —σά λιονταριού— πυρρή στίς πλάτες του να πέφτει για να χιμάει άητός άπάνου τους το Πνέμα, να τον σηκώνει στής φωτιάς την άγια σφαίρα στοχάσου, λέω, τον άντρα αυτόν να ξεκινάει μέσ' απ' τους κάμπους, κυκλωμένο απ' τ' άγρια κρίνα, άγκαλασμένον απ' τον ήλιο κι' απ' τ' αστέρια, κι' από τά μάτια των παιδιών που τον κοιτάζαν μες στα δικά του, απ' τη λαχτάρα δακρυσμένα, ξάφνου το πόδι του τ' άνατρο να σκοντάθει στόν κόσμο άπάνου την πληγή και στο φοβίμι! Ν' άκούσεις θέλεις απ' τά στέρνα του πως θγήκε τ' "Οχι, που άκόμα ν' άντηγέσσει περιμένεις; Βούλωσ' τ' αυτιά σου, να μη σπάσουνε. Και κλείσε, κλείσε τά μάτια σου σφιχτά, μην τυφλωθούνε... Και πέςε μπρούμυτα στή γής, πριν σέ γκρεμίσει...

**Ο ΣΑΦΑΖ**  
Μά το Σημείο, που θές να σκώσεις μες στα πλήθη, το Ναί πηγαίνει να δουλέψει, πές μου, ή τ' "Οχι;  
**Ο ΠΡΟΧΟΡΟΣ**  
Ποιάς το σεισμό μπορεί ποτέ να τον προλάβει. Και ποιάς μπορεί την τρικυμία να σταματήσει

σάν έρπει η ώρα να σκωθεί γιγάντειο τ' "Οχι;... Άλλά ο σεισμός κ' η τρικυμία να γίνουν κοΐνια στό πνέμα μέσα των ανθρώπων, που θα δώσει κάποιο καινούριο Ναί στών κόσμο πιο μεγάλο, — να το κρυφό πόχω βαθιά μου θρέψει χρέος! Του λαού τη δίψα και τη λαύρα και την πεύνα νιώθω τά σπλάγχνα μου, Σαφάζ να τά θερίζει. Γι' αυτό και θέλω άνάμεσό του ένα Σημείο να ύψώσω σύνορο στών πόνο του, σάν άστρο! Λειτουργικά θέλω τη φτώχεια του να ντύσω. Λειτουργικά θέλω την πεύνα του να θρέψω. Γιατί, αν ξεσπάσει άχորταγια στό νού του μέσα, ο άνθρωπος πέφτει παρακάτω από το γήινος εκεί που πέφτουν οι πλούσιοι κ' οι άφεντάδες... Μά εγώ το λαό να τον σηκώνω θέλω, άπάνου κι' από τους πλούσιους κι' άπάνου απ' τους άρχόντους, έτοιμο πάντα για τη λεύτερη άνάσα, για τον παλμό, για το ρυθμό, για τ' άνηφόρι, για τη ζωή και για το θάνατο...

**Ο ΣΑΦΑΖ**  
"Αν είν' έτσι, τότε έτοιμάσου...  
**Ο ΠΡΟΧΟΡΟΣ**  
"Ετοιμος είμαι, κ' έτοιμος δια...

Ανταποκρίσεις από την Αίγυπτο

ΡΟΜΠΕΡ ΛΕΒΕΚ ΚΑΙ ΑΝΤΡΕ ΖΙΝΤ

Του Στρ. ΤΣΙΡΚΑ

Στις 18 του Μάρτη με τη φροντίδα της Έλληνικής Κοινότητας της Αλεξάνδρειας και των Αμιτιέ Φρανσάζ...

κά πήγε όχι αδικαιολόγητα σε κάποιον άλλο μεγάλο λογοτέχνη που θρίσκονταν εκείνη τη στιγμή μέσα στην αίθουσα...

Ο Ζιντ, που ήρθε πριν μερικούς μήνες στην Αίγυπτο για να ξεκουραστεί και να μαζέψει ήλιο...

Γραμμένο πάνω στα πιο κλασικά ζιντικά πρότυπα, το κείμενο αυτό πάλλεται από θερμότητα και λεπτότητα...

Ο περιοριστικός κι αν όχι μονόπλευρος αλλά τουλάχιστο αποσκευαστικός χαρακτήρας της διάλεξης προσέχθηκε...

Ο Ζιντ ήταν οπτασία να μάς εδινε μιά Ελλάδα με μεγάλα φτερά αλλά ταυτοχρόνα να της αφαιρούσε τον άερα...

Ο Ζιντ μάς ζήτησε να δούμε μιά Ελλάδα όλο μεγαλείο, μοναδική μέσα σε μιάν έρημο γεμάτη εφιάλτες...

Για να μιλήσει για τον Καθάφη ο κ. Λεβέκ θρήκε λόγια χρωματισμένα από μία μελαγχολική νοσταλγία...

Κι ο νους μας στο άκουσμα αυτών των στίχων στά γαλλικά...

Χαίω ημών προγόνων ποδναί λογαριασμός «κατψυγμένος» και δεν εξαργυρώνεται...

«Δεν έχει πλοίο για σέ, δεν έχει όδο...», είναι οσά να το λέει τόσα η σκιά του Καθάφη...

«Αν δεν τους κουβαλείς μες την ψυχή σου...», τόν ειδοποιεί ο Καθάφης...

Ποιάς θά μάς πεί μιά μέρα το δομά του ανθρώπου αυτού που ανακαλύπτει ύστερα από έφτά χρόνια ότι ο τόπος που πρόδωσε ήταν ο τόπος ο καλός και που τώρα θασανίζεται γιατί ζέρει...

«Δεν έχει πλοίο για σέ, δεν έχει όδο...» Στο θάθος ο Ζιντ είναι ένας Δόν Ζουάν...

«Ποιά είναι η γνώμη σας για το σημερινό γαλλικό θέατρο;» «Η μεγάλη του αδυναμία είναι, πώς δεν απευθύνεται στο λαό...

«Από τη συνέντευξη αυτή μεταφράζουμε το τελευταίο μέρος.» «Ποιά είναι η γνώμη σας για το σημερινό γαλλικό θέατρο;»

«Κι ο Μπατού, ο Ντυλλέν, ο Κοπά, ο Ζουβέ;» «Ο Ντυλλέν θρίσκει έξω από το κλίμα του στο θέατρο της Σάρα Μπερνάρ...»

«Εμείς όμως δεν έχουμε ανάγκη να περιμένουμε να πεθάνει για ν' άναγνωρίσουμε το έργο του...»

Πάνω σ' αυτό θά σκύψουμε με προσοχή και με δίψα για μάθηση...

«Δεν έχει πλοίο για σέ, δεν έχει όδο...» Στο θάθος ο Ζιντ είναι ένας Δόν Ζουάν...

«Ποιά είναι η γνώμη σας για το σημερινό γαλλικό θέατρο;» «Η μεγάλη του αδυναμία είναι, πώς δεν απευθύνεται στο λαό...

«Από τη συνέντευξη αυτή μεταφράζουμε το τελευταίο μέρος.» «Ποιά είναι η γνώμη σας για το σημερινό γαλλικό θέατρο;»

«Κι ο Μπατού, ο Ντυλλέν, ο Κοπά, ο Ζουβέ;» «Ο Ντυλλέν θρίσκει έξω από το κλίμα του στο θέατρο της Σάρα Μπερνάρ...»

«Κι ο Μπατού, ο Ντυλλέν, ο Κοπά, ο Ζουβέ;» «Ο Ντυλλέν θρίσκει έξω από το κλίμα του στο θέατρο της Σάρα Μπερνάρ...»

«Κι ο Μπατού, ο Ντυλλέν, ο Κοπά, ο Ζουβέ;» «Ο Ντυλλέν θρίσκει έξω από το κλίμα του στο θέατρο της Σάρα Μπερνάρ...»



Έλληνική πεζογραφία

ΚΑΠΟΙΑ ΛΑΜΠΡΗ

Του Α. ΜΩΡΑΪΤΗ



Μεγαλοδόξαδο ήταν, παραμονές στη Λαμπρή. Ήμερώσαμε στην άκρη-άκρη στη μικρή πολιτεία...

Τέσσαρα μερόνυχτα είχαμε να ξεποστάσουμε. Νύχτα διαβαίναμε κατάραχα τ' άγνωρα βουνοτόπια...

«Εχτρός, είπε κάποιος δείχνοντας το.» «Νεκρός, του άπουρίθηκε ο διπλανός μου.»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

«Απ' τ' άπομεινέρο κι ύστερα, ή μάχη γίνηκε πιότερο σκληρή, και το ντουφέκι βάσταζε ως τ' άπόβραδο...»

Η ξένη ποίηση

ΣΚΛΑΒΩΜΕΝΗ ΠΟΛΩΝΙΑ

ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΠΟΛΩΝΟΥ ΠΟΙΗΤΗ

Παντού τη στάχτη γεύσαις έδω πέρα
Στάχτη μυρίζει κι' ή νερόσουπα μας
κι' έλο μασούμε και ξαναμασούμε
τις θύμησές μας και τ' έρεισιά μας.

Για τις θύμησες είναι καιρός.
Μά λίγος καιρός, σύντροφοι, απομένει
ή έπαυριο να έτοιμασεται.

Κι' οι μέρες είναι σύντομες πολύ για τον άγώνα.

Πένθος δεν είναι έτσι σκληρό, που να μη φέξει πάλι
μηδέ και δάκρυα, που να μη μπορεί
ή εκδίκαση να τ' αστεγνώσει,
μηδέ φωνιάδες, που να μην εύρουν το δήμό τους.

Άς σφαλίσουμε τον δρίζοντα γύρω.

Τρέμει κιάλας άνησυχος ο κατακτητής
άπο τη γούση της στάχτης,
ποδχει κι' αυτός μέσ στο στόμα.

Τρέμει κιάλας άνησυχος ο κατακτητής
θλιπόντας μια μάσκα άπο στάχτη
να σκεπάξει της Πολωνίας τη θωριά.

Στις θέσεις σας, σύντροφοι, τώρα!

Της Πολωνίας έφτασαν ή ώρα
και το έχθρο κύλησε πιά το πεπρωμένο.

Μετ. ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ



Γ. ΜΟΣΧΟΥ: Σχέδιο.

Ο ΒΙΑΣΤΗΣ

Του Θ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ

Άπο την άλληλογραφία του κρα-
τούμενου στις φυλακές άηλί-
κων Α. Μ., με το δικηγόρο του.

«... Πρέπει να σας πώ, άπ' την
άρχη, πως είμαι για 17 χρονά
και κρατούμαι στις φυλακές
άνηλικών, για φόνο γερμανού και
για βιασμό γυναίκας. Ό,τι έ-
χω να πώ για το γερμανό, θά
τό πώ στο δικαστήριο και για
τη γυναίκα θά σας πώ στο τέ-
λος. Τούτα σας τα έγγραφα για
να μη σχηματίσετε την ιδέα πως
είμαι άκομη μικρός και δεν ξε-
ρώ τί λέω. Γιατί έσείς οι με-
γάλοι έχετε πάντα την ιδέα πως
κατω άπο τ' 19 και μισό το
παιδί μηδ' αισθάνεται, μηδε θλι-
πει.

Κι' ή Μάνα μου άκόμη έχει
αυτή την ιδέα για μένα. Ιδ' κα-
τάλαβα άπο τούτο το περιστατι-
κό και γέλασα: Είχα μηνύσει
στο σπίτι μου να μου στείλουνε
ρούχα ν' αλλάξω. Βαρέθηκα να
φορώ ένα στρατιωτικό, γερμα-
νικό κουστούμι, πολύ φαρδύ, που
μου θυμίζει άκομη πράγματα,
λίγωσες κιάλας, καθώς σέρνο-
μαι άπο φυλακή σε φυλακή, και
το συχάθηκα. Και σαν σκέφτη-
κα, πως θά μπορούσα να το πε-
τάξω άπο πάνω μου έχάρηκα.

Έγραφα λοιπόν να μου στεί-
λουνε ρούχα. Και χθές μου στεί-
λανε το δικό μου κουστούμι. Εί-
ναι γκρι - κορρό, μ' έξωραφες
τσέπες. Όμορφοραμένο, μυρι-
ζει ναφθαλίνη, κι' έχει κάτι που
θυμίζει δρόμους της γειτονιάς
μου και σούρτα - φέρτα. Μόνο
που δεν μου κάνει. Το παντελό-
νι μου έρχεται σχεδόν, ως τ' α-
γόνια και το σακκάκι δεν τ' ο-
δοκιάσασα καθόλου γιατί φοθή-
θηκα. Ένας παράξενος φόθος,
που δεν ξέρω καλά-καλά πως
γίνεται έτσι.

Μόνο τις τσέπες έψαξα. Ξεκά-
στηκα κι' εγώ ο ίδιος, τ' άπερ-
δεφα για μια στιγμή, και σκά-
λιζα για κανένα τσιγάρο. Βρή-
κα δυό μπιλίες. Μιά γαλάζια
και μία μαύρη. Στην τσέπη του
παντελονιού βρήκα ένα χάρτινο
ρολόι άπειραχο. Για φαντάσου,
είπα, τότε περνά ή καιρός...
Στάθηκα, τ' άκούτταζα όλ' αυτά
και δέ μπορούσα να τ' πιστέ-
ψω πως ήμουν εγώ. Πως να τ' ο-
σκεπτεί, το λοιπόν, ή καμμένη ή
Μάνα μου;

— Να τ' ά πετάξω, λέω. Τι
χρειάζονται;

Μά ύστερα, πάλι σκέφτηκα:
«Πως δεν χρειάζονται; Μην έχω
και τίποτ' άλλο άπο δαύτα;»

Ύστερα βέβαια άπο τις μπι-
λιες και το ψευτορόλογο, ήρθε
ο πόλεμος, γίναν ένα σωρό πα-
ράξενα έργα, και πέρασαν άπο
τά χέρια μου πλήθος πράγματα.

Και λεφτά, και τουφέκια και μιά
φωτογραφία παιδιών που γελού
σανε και γελοούσα κι' εγώ κα-
θώς τ' έβλεπα κι' άς βιαζόμου-
να. Τη βρήκα στην τσέπη ενός
γερμανού, που τού πήρα τούτο
το κουστούμι που φορώ και τ'
δπλο του. Έτσι έπρεπε... Αύτ' ά
θά τ' ά ποίμε στο δικαστήριο.

Τη φωτογραφία θυμούμαι πως
δεν την έσκισα. Την άφηκα στο
σπίτι που έλαξα, δέω στην αλύ-
λη, κάτω άπο ένα σωρό εύλα.

Τη λυπήθηκα να τη γαλάσω.

Μ' άπ' όλ' αυτά τ' ασοδάρ,
που πέρασαν άπο τ' ά χέρια μου,
τίποτα δεν είταν άληθινά καταδι-

κό μου, όσο έτοθτα τ' ά παιχνί-
δια και τ' κουστούμι με τ' ά κα-
ρό.

Τώρα σκέφτομαι, πως αν δεν
ήταν στη μέση ο πόλεμος, μπο-
ρεί να είχα θρεί και κάτι τις
άκομη. Τ' ά σούρτα-φέρτα, το ρο-
λόι — που τ' άβγαξα, κάθε που
περνούσα κάτω άπο ένα παρα-
θύρι — θά φέρνανε κι' άλλα.
Πιό πολύ δικά μου άπο τούτα.
Και πιό άληθινά. Σ' αν τ' ά μαύ-
ρα μάτια της μαθήτριάς που
στεκότανε στο παραθύρι κι' εγώ
κοκκινίζα και ντροπόμουνα να
περάσω. Όμως δεν πειράζει. Έ-
τσι έπρεπε...

Σ' έ κείνο τ' ά δρόμο με βρήκε
ο Άντρέας. Κι' αυτός της έκτης
του όημοτικού, φορούσε κοντό
παντελόνι. Έγώ ήμουνα μοναχο-
γιός κι' ο πατέρας μου χορα-
τατζής. Ήθελε να με κάνει γυ-
στο και μου έκανε τ' ά πρώτο μα-
κρό παντελόνι, με τ' ά κορρό. Κι' ή
μητέρα μου θυμωμε με τη θίαση
του να με μεγαλώσει, λέει, πριν
της ώρας μου.

Σ' αυτό λοιπόν τ' ά δρόμο ά-
ταμάσασα με τόν Άντρέα, ένα
μεσημέρι, στην άρχή-άρχη της
κατοχής. Καθίσαμε χάμω, ψευ-
τοπαιξάμε μπιλίες, και μου έλεγε
σιγανά, παράξενα λόγια που μ'
άναστατώνανε. Ιότες μου πρω-
τοείπε για την παρέα με τ' ά φού-
μο, που μουτζούρωσε τις γυναι-
κές που πήγαιναν με τους Ίτα-
λούς.

Άπο τότες μπήκα στόν πό-
λεμο και τώρα γυρίζω. Άλλά
το μακρό κουστούμι μου παράγ-
γελε ο άρχηγός μου — ο Άν-
τρέας — να μην τ' ά ξαναφορέ-
σω γιατί θά γεμίζα τις τσέπες
με καπνιά, φούμο, και θά τ' ά
χολούσα. Κι' εγώ νόμισα τότες
πως ο Άντρέας εζήλευε, επειδή
αυτός ήταν ο άρχηγός κι' εγώ
φορούσα τ' ά μακρού...

Αύτ' ά να π' άς να τ' ά πεις στόν
άνακριτή, που δεν ξέρει να κά-
νει άνάκριση. Γιατί αν ήξερε θά
λογάριαζε έτσι: Έχτη τού όη-
μοτικού έχουμε 12, και 5 χρο-
νια πόλεμος, μάς κάνουνε 17. Κι'
άς τού φαίνωμαι μεγάλος. Κι'
άς λέει ότι θέλει πως είμαι θια-
στής.

Έγώ στην άρχή δεν ήξερα—
σου όρκίζομαι — τί θά πεί θια-
σμός γυναίκας. Και παραδέχτη
και πως μάλιστα, εγώ τη θίασα
την κόρη του τραπέζιτη Λιάκου-
ρα. Μά εγώ είχα κατ' άπο π' άς
εγώ την έκανα άραπίνια με τ' ά
φούμο, ένα βράδυ, μόλις χωρί-
σε με τόν κοκορόφτερο που εί-
χε παρέα.

Αυτή είν' ή άλήθεια και σου
τη γράφω όπως τη θυμήθηκα
άπ' άφορη τού κουστούμιου που
έλαβα. Και να ξέρει ο άνακρι-
τής πως εγώ σ' άς βουνα ήμουνα
άπο παιδί κι' έκει δεν κουβεντιά
ζανε για θιασμούς, γιατί πολε-
μούσαμε. Και που να μ' άθω εγώ
τι θά πεί άκριθός αυτός ο λό-
γος; Κι' αυτός είναι κακός άνα-
κριτής για να γαντζώνεται άπ'
αυτό τ' ά λάθος.

— Έσο τη θίασες; με ρώτησε.
— Μάλιστα, εγώ τη θίασα,
κι' εγώ τη συνείδηση καθαρή
του άποκρίθηκα.

Κι' ύστερα πού κατάλαβα τί
ρωτούσε, τού είπα κι' εγώ πως
μιλούμε άλλα τ' ά των άλλων. Κι'
άς τ' ά θυμώσε και μου είπε πως
δ, τι γράφεται δεν ξεγράφεται.

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΡΟΦΟΡΑ

Του Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΥ

Εδώ και κάμποσο καιρό έλα-
θα ένα γράμμα που μου δίνει
αφορμή να γράψω σήμερα για
κάτι που και άλλοτε έχω μιλή-
σει γι' αυτό. Το γράμμα είτανε
άπο το φίλο - μου κ. Δημητρώ
Σταύρου, που έχει πάρει καλή
θεση μέσα στα νεοελληνικά
γράμματα με το αξιόλογο με-
ταφραστικό - του έργο («Καθα-
λάρηδες προς τη Θάλασσα του
Synge και «Άγγλοι λυρικοί»),

«Γίαντα διαβάζω», μου γρά-
φει, «με μεγάλο ενδιαφέρον ότι
γράφετε... Δε θυμάμαι όμως να
γράφατε ποτέ για εκείνο το γι
που πολλοί, και γραμματισμένοι
μάλιστα άνθρωποι και λογοτέ-
χνες το προφέρουν λανθασμένα.
Ένας γιατρός μου έλεγε τις
προάλλες, «Θέλω να πάρω μια
γυναίκα μ ο ν τ ε ρ ν α», ξεχω-
ρίζοντας το ν απο το τ και προ-
φέροντας το τ ως d. Προ ολί-
γου άκουσα απο το ραδιόφωνο
μια ομιλία για το Μαλακάση
του Κ... Μίλησε ο ίδιος ο Κ...
και δυό ή τρεις φορές τον ά-
κουσα να λέει μ π α λ ά γ τ α,
όπως θά πρόφερε κανείς ballan-
da! Αυτό είναι ασυγχώρητο και
φοβερό για ένα λογοτέχνη. Κά-
τι θά έπρεπε να γράφατε γι' αυ-
τό».

Αυτό που παρατηρεί ο κ.
Σταύρου για το σύμπλεγμα ντ,
αληθεύει στη γλώσσα - μας και
για τα συμπλέγματα μπ και γγ
ή γκ.

Στην κοινή δημοτική τα συμ-
πλέγματα μπ, ντ, γγ ή γκ, έχου-
νε διπλή προφορά. Όταν μ' αυ-
τά αρχίζει μια λέξη, προφέ-
ρονται σαν τα λατινικά, b, d,
g, (μπακάλης, νιαμάρι, γκρε-
μίζω: προφ. βακάλης κτλ.).

Όταν βρίσκονται μέσα στη λέ-
ξη, προφέρονται γενικά σαν mb,
nd, ng, (αμπέλι, μάντρα, άγγε-
λος: προφ. αμπέλι κτλ.). Εξαι-
ρηση σε τούτη την περίπτωση
γίνεται όταν αμέσως πριν απ'
αυτά τα συμπλέγματα υπάρχει
σύμφωνο. Τότε έχουμε πάλι την
προφορά b, d, g, (αρμπερόρι-
ζα, άγαρμπος, μουντάρης,
πρόφ. αρμπερόριζα κτλ.), και ά-
κόμη όταν, μέσα στη λέξη αρ-
χίζει μ' αυτά μια δεύτερη ουλ-
λαθή όμοια με την πρώτη. Ό-
ταν είναι δηλαδή ένα είδος ανα-
διπλασιασμός, όπως στις λέξεις
μπαμπάκι, γκαγκαραίοι, νταν-
τά (προφ. βαβακι, βαγαραίοι,
dada).

Αυτό γίνεται, καθώς είπαμε
στην κοινή δημοτική γιατί σε
μερικά, νησιώτικα ιδίως, ιδιό-
ματα τα τρία αυτά συμπλέγμα-
τα προφέρονται και μέσα στη
λέξη σαν b, d, g, (αβέλι, μάϊρα,
άγγελος).

Έτσι λοιπόν, το ελληνικό
στόμα, όπως λέει το σαράντα
«σαράντας και όχι «σαράδας»,
είσι θα πεί και το μπαλάντα
«μπαλάντας και όχι «μπαλάδας»
όπως το θέλει η ξ ε ν ι κ ή προ-
φορά. Έτσι το είπε και ο λογο-
τέχνης που μίλησε στο ραδιόφω-
νο του κ. Σταύρου. Αυτό γίνε-
ται βέβαια όση γνήσιες ελληνι-
κές λέξεις ή στις ξένες που έ-
χουμε πολιτογραφηθεί στη γλώ-
σα - μας και έχουνε πάρει γνή-
σια ελληνική προφορά. Έτσι ο
Έλληνας είπε τη ράμπα (roba,

robe), «ρόμπα» και όχι «ρόβπα»,
όπως ζητούσε η ξενική προφο-
ρά. Απο την άλλη μεριά, πολ-
λές λέξεις με d ή με g ήρθαν
στη γλώσσα - μας με d ή με γ
(μόδα, μοδίστρα, λεμονάδα, α-
λάργα, αλέγγος). Γιαυτό κι' ε-
γώ γράφω πάντα μ π α λ ά δ α.
Ξέρω πως στο ελληνικό στόμα
ή μπαλάντα θα γίνει και πρέπει
να γίνει «μπαλάντας», και η τι-
ράντια της θεατρικής γλώσσας
(tirade) θά γίνει το ίδιο με την
τιράντα (bretelle) που χρησι-
μεύει για να κρατάει το παντε-
λόνι. Η ξενική προφορά (γιατί
ξ ε ν ι κ ή είναι η προφορά μπα-
λάδα) θα μπορούσε να διατη-
ρηθεί στο στόμα των ανθρώπων
που έχουνε μάθει να προφέρουν
το b, g, d, μονάχα αν είχαμε ση-
μάδια για να γράφουμε με ιδι-
αίτερο τρόπο αυτούς τους φθόγ-
γους.

Όμως η ελληνική γραφή βρι-
σκειται σε αδυναμία να παρα-
στήσει και μια άλλη ακόμα σχε-
τική προφορά: την προφορά
που έχουνε στις ξένες γλώσσες
τα συμπλέγματα πr, nt, nk.

Τις αγγλικές π.χ. λέξεις red,
tend, rent, είμαστε υποχρεωμέ-
νοι να τις γράφουμε και τις
τρεις, r é ν τ, που το ελληνικό
στόμα θα το προφέρει π á ν-
τ α tend (ή ιδιωματικά π á ν-
τ α red). Γιαυτό κι' εγώ κόπο-
τε, θέλοντας να μεταγράψω με
τη σωστή προφορά τον κάμπο
του Montiel απ' όπου πέρασε ο
Δόν Κιχώτης, τον έγγραφα «Μον-
τιέλ», χωρίζοντας το ν απο το τ
μ' έναν αυθαίρετο απόδοτροφο.

Λένε για κάποιον καθηγητή
της γαλλικής γλώσσας πως
φρόντιζε να κάνει προσεχτι-
κούς τους μαθητές - του για
τα πολλά «ομόνυμα» (!) που έ-
χει αυτή η γλώσσα.

Η ιστορία δέ λέει π ό σ α
γαλλικά ήξερε αυτός ο καθη-
γητής. Λέει μονάχα πως τ' ά πρό-
φερε με γνήσια ελληνική προ-
φορά! Έλεγε λοιπόν στα παι-
διά επροσέξτε γιατί υπάσχουν
πολλές λέξεις σ' αυτή τη γλώ-
σσα που προφέρονται ε ν τ ε-
λ ό σ τ ο ίδιο και που ωστόσο έ-
χουν εντελώς διαφορετική ση-
μασία. Είναι τα λεγόμενα ό μ ώ -
ν υ μ α! Έτσι στα γαλλικά λέ-
γεται τ ά μ π λ (tambil) ο ναός
(temple), τ ά μ π λ (tamb!)
και το τραπέζι (table) σ ά μ-
π ρ (sambpr) το σπαθί (sabre),
σ ά μ π ρ (sambpr) και η κά-
μαρα (chambre).

Η ιστορία αυτή, αληθινή ή
ψευτική, διατυπώνει με χιούμορ
μια αλήθεια: πως στη γλώσσα
— μας δεν υπάρχουν, μέσα στη
λέξη, ούτε h, d, g, ούτε nt,
nt, nk παρά μόνο mb, nd, ng. Θά
έπρεπε λοιπόν να καθιερωθούν ει-
πίσημα μερικά σημάδια για να
παρασταίνουν τη σωστή προφο-
ρά στις καθάυτ' ξ é ν ε ς λέ-
ξεις. Όμως όταν έχουμε να κά-
νουμε με ξένες λέξεις που... γί-
νονται ελληνικές με ελληνική
κατάληξη, και που υποτάσσονται
στην ελληνική γραμματική, το
καλύτερο είναι, νομίζω, να μη
νοθεύουμε την προφορά - μας,
παρά να τις γράφουμε όπως

(Συνέχεια στη σελίδα 119)

Σύγχρονη ποίηση

ΒΑΓΓΕΛΙΤΣΑ

Του Γιώργου ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ

Του φίλου του άκριθού πιστό άπο χρόνια ταίρι,
μηλίτσα που έδωκες κλωνάρια τρυφερά,
μ' άσίγαστο μυαλό, με προκομμένο χέρι
το σπιτικό σου κυβερνάς νοικοκυρά.

Κι' όταν ο σύντροφος για λευτεριά και δίκια
πολύπαθου λαού πήρε τ' ά δρόμο εκείνον,
άπόφαση κι' έσο φανέρωσε άντρίκια,
μ' έλο που άμάθητη άπο θρόνους ντουφεκιών.

Κοντά μας έρχοσυν, στρατι τ' ά μονοπάτι,
στά κράκουρα φερμένη άπο τ' ά χειμαδιό,
βαρειά τη στερνογέννητη έχοντας στην πλάτη
σά να μην έφτανε που κράταες τ' άλλα δυό.

Κι' ήτανε μέρες τότε άνάποδου χειμώνα,
και χιόνιζε στα λόγγα, κι' έσκουζε ο βοριάς,
και μέσ στα ρέματα περνώντας ως τ' ά γόνα
σ' έκοβε τ' ά μαχαίρι της άνηφοριάς.

Μά δέ σου βγήκε, λέω, παράπονο άπ' τ' ά χείλη,
μογαχοθυγατέρα πρώτα χαϊδευτή,
κι' έλο με χαμογέλιο σ' έδωλεπαν οι φίλοι
να τ' ά φιλεύεις και στα ξένα καυτιά.

Γιόμισες και τού λαθωμένου τ' ά στρωσίδια
την ώρα πουχε θέρμης, παραμιλητό
και στάθηκες τού νιού τού άρρώστου μάνα του έδαι,
να τ' ά θυμάται ως τ' ά γεράματά του αυτό.

Σεμνή με κάθε δοξασιμένο επαναστάτη
κι' όχι άνατάδεχτη στους παρακατιανούς,
και σ' άντρα τυχερή κι' άπο παιδιά χορτάτη,
δεν έχει να ζηλέψει άλλο ή καρδιά κι' ο νούς.

Μονάχα εγώ, που έσείς με φέρατ' έδωπέρα,
δυό χρονία συντροφιά μαζί μερονυχτίς,
δοσιδι σου ύστερα για πάντα, χρυσόγερα,
στεφάνι καρτερει άπο σένα ο ποιητής.

ΜΑΡΤΗΣ

Της Άλεξίνδρας ΠΛΑΚΩΤΑΡΗ

Τι νάθελαν τ' ά δέντρα άπόψε
Κι' ύψωναν τούς κορμούς με δέος,
Τ' ά πνεύμα άκίνητο στο φύλλωμα τους,
Οι φλέβες τεντωμένες κάτω άπ' τόν φλοιό!

Τι νάθελαν τ' ά δέντρα άπόψε,
Με τ' ά άστρα τόσο λαμπερά μεσ' στόν αϊθέρα,
Άνισκωτα κι' άσάλευτα όπως στέκαν,
Χωρίς τη γόνιμη τού άνέμου συντροφιά!

Τι νάθελαν και φτάναν ως έμένα
Χωρίς να σούψουν, χωρίς μήτε ένα άνάσασμα
Ν' άφήσουν επάνω στα μαλλιά μου!
Πώς θέλαν να μιλήσουν,

Πώς μίλησαν στερνά, έξω άπο σύμβολα,
Με την άναορη σιωπή τους μοναχά!

Ναι, την άντρίκια σας χαρά, δεντρά,
Σας στέρησε ο χειμώνας,
Μά τώρα νοιώθετε άπο τη ρίζα σας
Νά ξεκινά ξαναμυημένο τόν χυμό,

Τις φλέβες να φουσκώνει,
Ν' άγγίζει πιά τόν γέριχο φλοιό
Και να τόν χαρακώνει.

Ό, κάτι νέο προμηνά για σας
Η άνάπαυλα τού άνέμου.
Προτού γυρίσουν τ' ά πουλιά,
Προτού οι άνθρωποι τραγουδήσουν
Την Άνοιξη,
Θά στείλει ο Ούρανός γεροποντή
Και θά άπαντήσει ή Γη!

Το ελληνικό διήγημα

ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΟΥ

Της Ειρήνης ΓΑΛΑΝΟΥ

Ήταν το τελευταίο καλοκαίρι πριν από τον πόλεμο. Στ' αυτιά σου σφουρίζανε αδιάκοπα φοβέρες. Συχνά, έκαιες μία κίνηση, σά για ν' αποσύρεις την πέτρα μιάς σφεντόνας. Ή δυστυχία που θα χτύπαγε τη Γη και σέβανε, μπορούσε να σταματήσει τα πάντα σε τούτο δω το καλοκαίρι... σε τούτο δω τ' ακρογιάλι...

Ράδεισους με τη γεωμετρία και τις ψεύτικες πηγές που τα νερά τους αναβρόζανε τάχα φυσικά, μέσ' από τσιμεντένια θράχια. Έρμηιά. Δεν ήταν κόν χωριά. Δυό τρία στίτια, μάντρες, χτήματα. Στο θοριά τα θουά, στη δούλη τ' ακρογιάλι, βαθύ πίσω απ' τους θράγους. "Όπου κι' αν γυρίσεις δλο τον ίδιον άνθρωπο αντίμαυες. Τα παιδιά ρωτήσανε ποιος νάναι. Ή Θέτις απάντησε: "Ένας χωριάτης."

Ξά... Το σφουρί έπερτε στα οίθερα και δέν άστό(χ,τ. Τόν κοίταζε με όργη. Δέν είναι τα πείνωση... νάχεις κάποτε μαγέψει έναν άντρα που κάνει και του γύφτου τη δουλειά κι' έχει κάτι χέρια δλόμαυρα γεμάτα γδαρσιές, κοψές, μουντζούρες;... Ή σιδερού πρόβαλε: "Ήρθες για καμιά παραγγελία, κόρη; Δέ δέχεται καινούργιες τ' άργαστήρι. Φορτώθηκε τις παλιές ό άφέντης από δω για να μιάς γλυτώσει από την πείνα... "Όπου νάναι, γερθεί ό άντρας μου, και περνάς..."

Παιδί της έρημιάς, που το είδανε τα μάτια της θουτηγμένο στον κόπο, στη μαυρίλα, στον τ-δρωτα, για κάποιου έμοιρου τό χατήρι; Ποιά νάτανε το νόημα τούτου του καιρού, δίπλα σ' έναν που θάκλεινε μέσα του τη λαντάρα για τόν άλλονε;... Κι' άντηχάει στ' αυτιά της τό χτύπημα του πυρωμένου σιδερού, σάν έμβαστήριο για μία πορεία, πού ήταν άνάξια να τη χαρεί...

Από τούτο τ' ακρογιάλι έβλεπες κάθε ήλιόγερα την πλάση, σάν δσπρακο μισοανοιτό ξεχειλιμένο με φλόγες. Οί φλόγες, κινώντας από τό θάθος, έκει που ένώνονταν τα δυό καπνικά, ρίγνωνα άχτιόσιτα πάνω και κάτω, στο θουσιλί χάος τ' ουρανού, στο μουντό άσπμι της θάλασσας. Και πάλι, τούτο τό μουντό άσπμι φανότανε άσπρο, μπροστά στη σκοτεινιά που έτχονε της άχτης οί άρθοκατέδαστοι θράγοι με τα μαυροπράσινα χόρτα, όπου λουλουδίζανε πλήθος ζωώδες, γαντζωμένες, άχιθάδες, κογγύλια, σαλιγκαράκια με τσόφλι σάν τό μάγαρο. "Ό άνεμος έξασήκωνε τό κώμα, ή άρμπ κπ σέ ράντιζε, κάπως κρύσωνε, κάπως ή θύμηση του χερίδνα σ' έκανε και παράταγες τό γέλοιο.

—Μ' άρέσει, έίπε τό κορίτσι. —Τα μάτια του, μοιάζουν στα δικά σας, δεσποινίς, έίπε τ' άγόρι.

Ξάφνου, κάτω στο γραφείο του άντρα της ένας κρότος. Κάποιος μπήκε. Πετάγεται στη σκιά... κατεβαίνει. Από μία ποτίστια μπορεί να ίβει. Ή καρδιά πάει να γκρομίσει με τό χτύπο της, δλόκληρο τό μικρό κορμί.

—Μά... τί θ έ τ ις είσαστε σεΐ, να σάς κακοκεφάζουν τα καπνίσια της θάλασσας; —Έκείνη άπορούσε. Πώς αιδότος, ένας νσιώτης, ένας χωριάτης, ήξερε ότι κάποτε, μιά θ έ τ ις είχε σχέση με τη θάλασσα. "Όμως, καλύτερα πού τδερε. Μπορεί ίσως, νάφερε και περισσότερα από αυτήνε, κι' άς ήσανε δασκόλα.

Πέρασαν απ' τό στίτι του. Έίδανε στη μέση της πλακόστρωτης αλής τούφες δειλινά, κι' ένα πεύκο που θούζε απ' τό μαΐστρο. Τούς σερνιάσανε στα χωράφια του, έκοψε σόκα και τούς πρόσφερε. Ή Θέτις περπατώντας πλάι του, ένιωσε εαφνικό καρδιόχτυπο θάναι ώρατός ό έρωτας έδω στην έρμηιά, μ' έναν άντρα... μ' ένα τέτοιο σωστό παιδί της έρημιάς... Να μην έαναβαίς τόν άνοστο παράδεισο, τις ψεύτικες πηγές, τη γλόη σπαρμένη παιδιά, που δέν αφήνουν στη ζωή σου, παρά την άχνα μιάς πεταλούδας.

—Σ' αυτό τό διάστημα ό άφέντης δούλευε και δέ σήκωνε τα μάτια. Ή Θέτις έφυγε σκυφτή. Πόλεμος — δόξαι — πόλεμος — σκαθιάς Νιόπαντρη ή Θέτις. Άκουμπώντας τό μέτωπο στα κρύσταλλα του σπιτιού της, κοιτάει έξω. Τα δέντρα και ή γη που τρέμουνε μέσα στο χιόνι, μιλάνε για τού χειμώνα την άπονια. Αυτή έχει φωτιά. Σκελετοί που διαβαίνουν γεμιοί, μιλάνε για πείνα. Αυτή δέν πεινάει. Γύρω από μαυροφόρες γυναίκες χτυπάει τα φτερά του ό θάνατος. Αυτή, κανέναν δέν έχασε...

Και τώρα καθισμένη στην άμμο, πλάι της, να τος ό άντρας που της λέει να γίνει άφέντρα στα δικά του τ' άμπέλια, στο δικό του τό στίτι, να χορταίνουν μαζί με τα παιδιά τους, δλα που χαρίζουν τα καλοκαίρια, δλα που μοιράζουν ό χειμάνιας.

Βουθά δλα γύρω της. "Ό άντρας της την έχει κλεισμένη. —Δέν είναι καιρού αυτοί για φίλες.

—Σώστε μου τό παιδί!.. Και τών τοιών μου κορών τα χρυσάφια δικιάς!

Καί τώρα άράδες κρυφτοπωμένες, μιά έπιγραφή που χαράχτηκε στον τοίχο τη νύχτα, μιά δήλωση στα φύλλα για την τιμωρία τών κ α κ ο π ο ι δ ν, για τό νουφέκισμα κείνων που πήγαν να φύγουνε και λεύτεροι: να πολεμήσουν, τη δένουνε με τόν κόσμο.

Και περιμένοντας, δέν απάντησε. Γιατί ήρθε στην έξοχη ό θεός της κυρίας, φτασμένος από τό έξωτετικό. "Ήτανε μεγάλος στα χρόνια, μιά έτριζε άπάνω του τό μετάξι και τών σαλονιών ή ζωή. Τα χέρια του μόνο σέ ζωγραφιά μπορούσες να τα δεις.

—Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Ετοι, τριγυρνάει μ' αυτόν έδω τόν ντόπιον πλάι της. —Πηδήστε... "Άς καθήσουμε. Δέν είχε πιά υπερβεμένες φλόγες, ούτε άγριο κώμα. Τό δειλινό, έσερνε την καθαρή του φορεσιά στην άμμο, στα νερά. Τα μαλλιά του στρώνανε μ' άπαλώσιμη τούδ ουρανούς.

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

Ή εκπαιδευτική μας σελίδα

Η ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

(Ο έορτασμός πού οργανώνει ή Πανελλαδική Όμοσπονδία Γυναικών)

Ή Πανελλαδική Όμοσπονδία Γυναικών πού αυτή τη στιγμή άγκαλιάζει σαράντα δυό γυναίκες σωματεία της Άθήνας — Πειραιά και τών Έπαρχιών άρχίζει τη ζωή της με μιά άμορφη και έθνική πράξη. Άνάλαβε να οργανώσει και στην Πατρίδα μας τη "εβδομάδα για τα παιδιά θύματα του πολέμου".

Ή Πανελλαδική Όμοσπονδία Γυναικών πού αυτή τη στιγμή άγκαλιάζει σαράντα δυό γυναίκες σωματεία της Άθήνας — Πειραιά και τών Έπαρχιών άρχίζει τη ζωή της με μιά άμορφη και έθνική πράξη. Άνάλαβε να οργανώσει και στην Πατρίδα μας τη "εβδομάδα για τα παιδιά θύματα του πολέμου".

Ή Πανελλαδική Όμοσπονδία Γυναικών πού αυτή τη στιγμή άγκαλιάζει σαράντα δυό γυναίκες σωματεία της Άθήνας — Πειραιά και τών Έπαρχιών άρχίζει τη ζωή της με μιά άμορφη και έθνική πράξη. Άνάλαβε να οργανώσει και στην Πατρίδα μας τη "εβδομάδα για τα παιδιά θύματα του πολέμου".

Ή Πανελλαδική Όμοσπονδία Γυναικών πού αυτή τη στιγμή άγκαλιάζει σαράντα δυό γυναίκες σωματεία της Άθήνας — Πειραιά και τών Έπαρχιών άρχίζει τη ζωή της με μιά άμορφη και έθνική πράξη. Άνάλαβε να οργανώσει και στην Πατρίδα μας τη "εβδομάδα για τα παιδιά θύματα του πολέμου".

Το μεταπολεμικό παιδί είναι χλωμό και χακετικό. Δέν άστράφτει στα μάτια του τό έξάσιο φως της χαράς κι' οπτε λουλουδίσει στα μάγουλά του, τό χρώμα της ύγείας.

Το μεταπολεμικό παιδί είναι χλωμό και χακετικό. Δέν άστράφτει στα μάτια του τό έξάσιο φως της χαράς κι' οπτε λουλουδίσει στα μάγουλά του, τό χρώμα της ύγείας.

Το μεταπολεμικό παιδί είναι χλωμό και χακετικό. Δέν άστράφτει στα μάτια του τό έξάσιο φως της χαράς κι' οπτε λουλουδίσει στα μάγουλά του, τό χρώμα της ύγείας.

Το μεταπολεμικό παιδί είναι χλωμό και χακετικό. Δέν άστράφτει στα μάτια του τό έξάσιο φως της χαράς κι' οπτε λουλουδίσει στα μάγουλά του, τό χρώμα της ύγείας.

Οι μάνες σ' δλο τόν κόσμο με σφιγμένη ή καρδιά παρακολουθούν τούτη τη φθορά έκατομμυρίων παιδιών. Κι' όλες άγωνίζονται σέ κάθε γωνιά της γης να σταματήσει τό σωματικό και ψυχικό μαρτύριο της νέας γενιάς. Οι γυναίκες δλου τού κόσμου προσπαθούν να έαναγουρίσει στις παιδικές ψυχές ό ήλιος της χαράς και της ύγείας. Αυτή ή ανάγκη κι' ή έθνική άπαίτηση παντού δδήγησε την Παγκόσμια Δημοκρατική Όμοσπονδία Γυναικών να οργανώσει τη "εβδομάδα για τα παιδιά θύματα του πολέμου" σέ διεθνή κλίμακα. Σέ κάθε χώρα όλες οι μάναδες θα προσφέρουν κάτι για τα παιδιά τα ταλαιπωρημένα από τόν πόλεμο από τις 8 τού Μάρτη ως τις 8 τού Μάη. Θά μ ζευτούν ρούχα, παπούτσια, παιχνίδια, χρήματα, γλυκά και θά μοιραστούν στα παιδιά θύματα τό πολέμου στις 8 και 9 τού Μάη την ήμέρα της Νίκης.

Οι μάνες σ' δλο τόν κόσμο με σφιγμένη ή καρδιά παρακολουθούν τούτη τη φθορά έκατομμυρίων παιδιών. Κι' όλες άγωνίζονται σέ κάθε γωνιά της γης να σταματήσει τό σωματικό και ψυχικό μαρτύριο της νέας γενιάς. Οι γυναίκες δλου τού κόσμου προσπαθούν να έαναγουρίσει στις παιδικές ψυχές ό ήλιος της χαράς και της ύγείας. Αυτή ή ανάγκη κι' ή έθνική άπαίτηση παντού δδήγησε την Παγκόσμια Δημοκρατική Όμοσπονδία Γυναικών να οργανώσει τη "εβδομάδα για τα παιδιά θύματα του πολέμου" σέ διεθνή κλίμακα. Σέ κάθε χώρα όλες οι μάναδες θα προσφέρουν κάτι για τα παιδιά τα ταλαιπωρημένα από τόν πόλεμο από τις 8 τού Μάρτη ως τις 8 τού Μάη. Θά μ ζευτούν ρούχα, παπούτσια, παιχνίδια, χρήματα, γλυκά και θά μοιραστούν στα παιδιά θύματα τό πολέμου στις 8 και 9 τού Μάη την ήμέρα της Νίκης.

Οι μάνες σ' δλο τόν κόσμο με σφιγμένη ή καρδιά παρακολουθούν τούτη τη φθορά έκατομμυρίων παιδιών. Κι' όλες άγωνίζονται σέ κάθε γωνιά της γης να σταματήσει τό σωματικό και ψυχικό μαρτύριο της νέας γενιάς. Οι γυναίκες δλου τού κόσμου προσπαθούν να έαναγουρίσει στις παιδικές ψυχές ό ήλιος της χαράς και της ύγείας. Αυτή ή ανάγκη κι' ή έθνική άπαίτηση παντού δδήγησε την Παγκόσμια Δημοκρατική Όμοσπονδία Γυναικών να οργανώσει τη "εβδομάδα για τα παιδιά θύματα του πολέμου" σέ διεθνή κλίμακα. Σέ κάθε χώρα όλες οι μάναδες θα προσφέρουν κάτι για τα παιδιά τα ταλαιπωρημένα από τόν πόλεμο από τις 8 τού Μάρτη ως τις 8 τού Μάη. Θά μ ζευτούν ρούχα, παπούτσια, παιχνίδια, χρήματα, γλυκά και θά μοιραστούν στα παιδιά θύματα τό πολέμου στις 8 και 9 τού Μάη την ήμέρα της Νίκης.

Οι μάνες σ' δλο τόν κόσμο με σφιγμένη ή καρδιά παρακολουθούν τούτη τη φθορά έκατομμυρίων παιδιών. Κι' όλες άγωνίζονται σέ κάθε γωνιά της γης να σταματήσει τό σωματικό και ψυχικό μαρτύριο της νέας γενιάς. Οι γυναίκες δλου τού κόσμου προσπαθούν να έαναγουρίσει στις παιδικές ψυχές ό ήλιος της χαράς και της ύγείας. Αυτή ή ανάγκη κι' ή έθνική άπαίτηση παντού δδήγησε την Παγκόσμια Δημοκρατική Όμοσπονδία Γυναικών να οργανώσει τη "εβδομάδα για τα παιδιά θύματα του πολέμου" σέ διεθνή κλίμακα. Σέ κάθε χώρα όλες οι μάναδες θα προσφέρουν κάτι για τα παιδιά τα ταλαιπωρημένα από τόν πόλεμο από τις 8 τού Μάρτη ως τις 8 τού Μάη. Θά μ ζευτούν ρούχα, παπούτσια, παιχνίδια, χρήματα, γλυκά και θά μοιραστούν στα παιδιά θύματα τό πολέμου στις 8 και 9 τού Μάη την ήμέρα της Νίκης.

—Σώστε μου τό παιδί!.. Και τών τοιών μου κορών τα χρυσάφια δικιάς!

—Σώστε μου τό παιδί!.. Και τών τοιών μου κορών τα χρυσάφια δικιάς!

—Σώστε μου τό παιδί!.. Και τών τοιών μου κορών τα χρυσάφια δικιάς!

—Σώστε μου τό παιδί!.. Και τών τοιών μου κορών τα χρυσάφια δικιάς!

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

ΧΤΙΣΤΕ ΠΑΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΑΘΜΟΥΣ

Της Ρόζας ΙΜΒΡΙΩΤΗ

Χρέος μας είναι ή θύμηση τών ήρωϊκών άντρών και γυναικών που έχυσαν τό αίμα τους για τη λευτεριά. Κ' είναι χρέος μας να στήσουμε μνημεία αντίξια με τις θυσίες τους σέ πόλεις και σέ χωριά.

Χρέος μας είναι ή θύμηση τών ήρωϊκών άντρών και γυναικών που έχυσαν τό αίμα τους για τη λευτεριά. Κ' είναι χρέος μας να στήσουμε μνημεία αντίξια με τις θυσίες τους σέ πόλεις και σέ χωριά.

Χρέος μας είναι ή θύμηση τών ήρωϊκών άντρών και γυναικών που έχυσαν τό αίμα τους για τη λευτεριά. Κ' είναι χρέος μας να στήσουμε μνημεία αντίξια με τις θυσίες τους σέ πόλεις και σέ χωριά.

Χρέος μας είναι ή θύμηση τών ήρωϊκών άντρών και γυναικών που έχυσαν τό αίμα τους για τη λευτεριά. Κ' είναι χρέος μας να στήσουμε μνημεία αντίξια με τις θυσίες τους σέ πόλεις και σέ χωριά.

Μα τί λογής πρέπει να είναι αυτά τα μνημεία; "Αν θα θέλαμε να μη φύγουμε από την άλήθεια, κι' αν θα θέλαμε να στήσουμε πραγματικά μνημεία, τότε θα έπρεπε να πυργώσουμε τις μηχανές του δλόθρου γυνών σ' αυτά πεδία της μάχης με όλη τη φρικαστική τους σκληρότητα. Θά στήναμε μνημεία τότε όχι συμβολικά, όχι έξωρασμένα, όχι στυλιζαρισμένα. Τίποτα απ' αυτό. Θά στήναμε ένα μνημείο θάνατου, χητώδικο, μιά αποτροπιαχτική μηχανή δλόθρου, πού περιμένει άχόρταγα τα ματωμένα θύματα της.

Μα τί λογής πρέπει να είναι αυτά τα μνημεία; "Αν θα θέλαμε να μη φύγουμε από την άλήθεια, κι' αν θα θέλαμε να στήσουμε πραγματικά μνημεία, τότε θα έπρεπε να πυργώσουμε τις μηχανές του δλόθρου γυνών σ' αυτά πεδία της μάχης με όλη τη φρικαστική τους σκληρότητα. Θά στήναμε μνημεία τότε όχι συμβολικά, όχι έξωρασμένα, όχι στυλιζαρισμένα. Τίποτα απ' αυτό. Θά στήναμε ένα μνημείο θάνατου, χητώδικο, μιά αποτροπιαχτική μηχανή δλόθρου, πού περιμένει άχόρταγα τα ματωμένα θύματα της.

Μα τί λογής πρέπει να είναι αυτά τα μνημεία; "Αν θα θέλαμε να μη φύγουμε από την άλήθεια, κι' αν θα θέλαμε να στήσουμε πραγματικά μνημεία, τότε θα έπρεπε να πυργώσουμε τις μηχανές του δλόθρου γυνών σ' αυτά πεδία της μάχης με όλη τη φρικαστική τους σκληρότητα. Θά στήναμε μνημεία τότε όχι συμβολικά, όχι έξωρασμένα, όχι στυλιζαρισμένα. Τίποτα απ' αυτό. Θά στήναμε ένα μνημείο θάνατου, χητώδικο, μιά αποτροπιαχτική μηχανή δλόθρου, πού περιμένει άχόρταγα τα ματωμένα θύματα της.

Μα τί λογής πρέπει να είναι αυτά τα μνημεία; "Αν θα θέλαμε να μη φύγουμε από την άλήθεια, κι' αν θα θέλαμε να στήσουμε πραγματικά μνημεία, τότε θα έπρεπε να πυργώσουμε τις μηχανές του δλόθρου γυνών σ' αυτά πεδία της μάχης με όλη τη φρικαστική τους σκληρότητα. Θά στήναμε μνημεία τότε όχι συμβολικά, όχι έξωρασμένα, όχι στυλιζαρισμένα. Τίποτα απ' αυτό. Θά στήναμε ένα μνημείο θάνατου, χητώδικο, μιά αποτροπιαχτική μηχανή δλόθρου, πού περιμένει άχόρταγα τα ματωμένα θύματα της.

Μα είναι φυσικό ό λαός κι' ό καθένας από μäs να μη θέλει κάθε μέρα να βλέπει μπροστά του τις φρίκες του πολέμου, τις συμφορές του, την άθλιότητά του, τις άφροσύνες του.

Μα είναι φυσικό ό λαός κι' ό καθένας από μäs να μη θέλει κάθε μέρα να βλέπει μπροστά του τις φρίκες του πολέμου, τις συμφορές του, την άθλιότητά του, τις άφροσύνες του.

Μα είναι φυσικό ό λαός κι' ό καθένας από μäs να μη θέλει κάθε μέρα να βλέπει μπροστά του τις φρίκες του πολέμου, τις συμφορές του, την άθλιότητά του, τις άφροσύνες του.

Μα είναι φυσικό ό λαός κι' ό καθένας από μäs να μη θέλει κάθε μέρα να βλέπει μπροστά του τις φρίκες του πολέμου, τις συμφορές του, την άθλιότητά του, τις άφροσύνες του.

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο. Έκείνη άπάνω, κοιμάται τάχα. Άλλόκοτο, πόσο πηχτή είναι ή καταχνιά που έχει ρουφήξει απόψε την ψυχή της. Ή μοναξιά γεροισαπη λές αγριάδα, την άγυλίζει σά φάντασμα, την κάνει και πετάγεται άπάνω, άλαφιασμένη. Ρωτιέται ρωτιέται μονάχη της με άγωνα για τόσα, για χιλιά, και πού πολύ για ένα: "Πώς θάτανε ή ζωή της σκαθιάς πλάι σ' άλλον άντρα... Πώς θάτανε πλάι σ' εκείνον... στο

—"Απόψε, ό άντρας της ξευχτάει κάτω στο γραφείο.



# Η ΞΕΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Στις 17 του Μάρτη έγινε στη μεγάλη αίθουσα των τελετών της πανεπιστημιακής πόλης του Παρισιού μία γιορτή με καθαρά ελληνικό πρόγραμμα. Η γενική διεύθυνση πνευματικών ανταλλαγών του γαλλικού υπουργείου εξωτερικών προσκάλεσε τους καλλιτέχνες κι όλους τους καθηγητές των Πανεπιστημίων κι άλλων σχολών της Γαλλίας να έρθουν σ' επαφή με τους Έλληνες υπότροφους.

Στην αρχή ο Έλληνας πρεσβευτής κ. Η. Αργυρόπουλος έστειλε από το ραδιόφωνο μήνυμα στην Ελλάδα και μετά μίλησε ο συγγραφέας Μωρίς Μπεντέλ από μέρος του Συνδέσμου «Γαλλία-Ελλάς» και ο Γραν. Σαραντιδής που οργάνωσε το φιλολογικό-καλλιτεχνικό πρόγραμμα που μέρος του μεταδόθηκε κι απ' την ελληνική θύρα του Παρισιού.

Απαγγέλλθηκαν απ' τη Θάλεια Καλλινά «Ο θρκος της σύγας» του Σικελιανού, μετάφραση του Οκτ. Μερλιέ, απ' την Μ. Καγραμάνη η μουσική της «Ηλέκτρας» μετ. Π. Μασκεράλ, απ' τον Γ. Βεάκη ένα δημοτικό τραγούδι μετ. Π. Μασκεράλ, από την Μ. Οικονομίδη «Περιμένοντας τους θαρβάρους» του Καβάφη μετ. Μ. Γιουρσεάνη και Κ. Δημητρά

και το «Γράμμα στη Γαλλία» του Ρίτσου μετ. Γκ. Πρεσανούα. Η πιανίστρια Μ. Χωραφά κι ο βιολιστής Δ. Χωραφάς, έπαιξαν έργα Μητσόπουλου, Ποντιόδη, Σκαλιώτα και Μόρου. Η γιορτή έκλεισε μ' ελληνικούς χορούς κι είχε μεγάλη επιτυχία.

## ΟΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

Με τον τίτλο «Τέχνη και Αντίσταση» άνοιξε στο Παρίσι μία καλλιτεχνική έκθεση. Σ' αυτή δεν πήρανε μέρος μονάχα κεινοι που είχαν να εκθέσουν έργα που σχετίζονταν άμεσα με την Αντίσταση, αλλά και πολλοί άλλοι καλλιτέχνες που έστειλαν πίνακές τους για να ενισχύσουν την προσπάθεια όρισμένων πρωτοποριακών συναδέλφων τους. Έτσι πήρε μέρος ο Ματίς, ο Πικάσο, κ.λ.π. Οι καλλιτέχνες της Αντίστασης προσπάθησαν να εκφράσουν με πλαστικά μέσα την αγανάκτηση που ένιωσαν μπροστά στον εξευτελισμό του ανθρώπου, την φρίκη, την τραγικότητα, κάποτε την καρτερία και την ελπίδα που συγκλόνισαν τους ανθρώπους στα μαύρα χρόνια της κατοχής. Σε πολλούς, όπως ο Φουζερόν, ο συμβολισμός είναι καθαρός. Άλλοι, όπως ο Μπέν, εκφράστηκαν με αλληγορία. Εντύπωση προξένησε ο πίνακας του

τελευταίου αυτού που παράστανε ένα γιγάντιο πόδι να συντρίβει ένα πράσινο τέρας. Πήσαν ακόμα μέρος ο Γκρήμπερ, ο Τάλ Κράτ, ο Λεζέ κ.λ.π. Παράλληλα με την έκθεση αυτή διοργανώθηκε στη γκαλερί Βισκοντί και μία άλλη που είχε για σκοπό να βοηθήσει τη σημερινή Ισπανική αντίσταση.

— Ο Σασά Γκιτρώ έτοιμάζεται να ανακάνει τη φιλολογική του εμφάνιση ύστερα από την φιλονικία του «Αποστασία». Καθώς είναι γνωστό ο Γκιτρώ υπήρξε μέλος της Ακαδημίας Γκονκούρ, αλλά παραιτήθηκε. Στις προσπάθειες που φαίνεται πως καταβάλλει τώρα για να ξαναγυρίσει βρίσκει σοβαρή αντίδραση. Έτσι ο Πιέρ Ντεσκάβ γράφει γι' αυτόν: «Κατηγορώ το Σασά Γκιτρώ γιατί με την παραίτησή του έγινε ένας έπιόρος». Οι πόρτες λοιπόν της Ακαδημίας δεν φαίνεται πως θα του ανοίχουν εύκολα.

— Δειλά-δειλά ξανακάνουν την εμφάνισή τους οι συγγραφείς που «έχουν λερωμένη τη φιλιά τους». Αγγέλλεται λοιπόν η έκδοσή ενός καινούριου διβλίου του Άνδρ Μπουρνιό που στο διάστημα της κατοχής στάθηκε θερμός θιασώτης των κύκλων του Βισύ. Χαρακτηριστικό της δυσπιστίας του εκδότη και της άγνοιας που

θα του δείξει το κοινό, είναι το γεγονός πως το διβλίο του θγαίνε μονάχα σε χίλια αντίτυπα—τιράζ που θεωρείται άστετο ακόμα και για ένα πρωτοφανέριω συγγραφέα.

## Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ

(Συνέχεια από τη σελίδα 105)

νες. Οι ιδέες όταν δέ φτάνουν στις άκρες συνείπει τους, αντί ν' απελευθερώνουν, σκλαβώνουν!

Το ξανθό παλκακί καταδικάστηκε σε θάνατο κι' έκτελέστηκε παρακρήμα. Αργότερα μονάχα ανακτήθηκε. Κι' αν ανάστηθηκε, είναι μόνο γιατί ο άνθρωποι κι' ύστερα από το θάνατό του, εξακολουθήσαν να πιστεύουνε στις ιδέες του, για την αγάπη και για την ελευθερία το κόσμου. Κι' αν γίνηθε θεός, είναι μόνο γιατί στην κοινωνική πραγματικότητα των ανθρώπων, δεν είχε τότε τόπο για τις έννοιες αυτές.

Οι Φαρισάιοι τις άχρηστεσαν, αφαιρώντας του την αίχμη και την κόψη. Άλλα ο λαός που πεθαίνουν γι' αυτές, όταν πιστεύουν, αναστήνουνται δολένα συχνότερα και δικάζουν τους Φαρισάους. Έκει που υπάρχουν οι τόφοι, εκεί υπάρχει κι' η ανάσταση, είπε ο ποιητής.

## ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΧΤΗΣ ΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	έτησια	12.000
	εξάμηνη	6.000
	τρίμηνη	5.000
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	έτησια	£ 1 σελ. 6
	Δολ.	6.
	εξάμηνη	Σελ. 15
	Δολ.	3

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ: «ΜΠΟΥΚΕΤΟΥ»

Γερμανού Παλ. Πατρών 5

### «ΟΙ ΘΕΑΤΡΟΦΙΛΟΙ»

Στη Λάρισα, που δίνει τις παραστάσεις του το β' συγκρότημα των Ένωμένων Καλλιτεχνών, οι αυτοκαλούμενοι άπαδοί της «αίωνίας Ελλάδος», έπετέθησαν σε στελέχη του θιάσου. Ανάμεσα σ' αυτούς που τραυματίσαν είναι κι' ο μουσικοσυνθέτης Μ. Κατζηδάκης. Θεωρούν εγκλημα να είναι κανείς ακόμα και μουσικός, αν δεν είναι άπαδος τους, κι' έπειτα μιλούμε για δημοκρατίες, ελευθερίες και πολιτισμό!...

### ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Άγαπητά «Ελεύθ. Γράμματα», Η αντίρρηση παρακινεί σε σκέψη κι' είναι έτσι—όταν, φυσικά, πρόκειται για αντίρρηση με νόημα—γόνιμο στοιχείο της πνευματικής προκοπής. Γι' αυτό χάρηκα με το γράμμα κάποιου φίλου σου («Ελ. Γράμματα» αρ. 40 5) 4) 46), που υποστηρίζει πως ο Γρυπάρης δεν είναι ο μόνος παρνασσικός ποιητής της Ελλάδας, παραπέμποντας στη «Σύνομη Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας» του Βουτηριόδη και αναφέροντας όλους τους ποιητές μας που γράψαν και παρνασσικούς στίχους. Σ' αυτόν έχω ν' απαντήσω:

1) Πώς θεωρώ δικαίωμα ενός μελετητή να καταφεύγει στις πηγές του μελετώμενου αντικείμενου και να βγάξει τα συμπεράσματά του (άσχετα αν σωστά ή όχι), που μπορεί να μην είναι και ακριβώς ίδια, ή ακόμα και ελόγιστα αντίθετα με τις γνώμες μίας—έστω και καθιερωμένης—Ιστορίας. Χωρίς αυτό να θίγει καθόλου και το κύρος του συγγραφέα της Ιστορίας αυτής.

2) Όταν γράφω πως ο Γρ. είναι ο μόνος Έλληνας παρνασσικός, δε μιλώ παρά μόνο για το Γρυπάρη κι' όχι για άλλους ποιητές, που τυχόν έχουν επηρεαστεί από τον παρνασσισμό, ή έχουν γράψει και μερικά καθαρά παρνασσικά ποιήματα, με πού συνολικά, κάθε άλλο από παρνασσικό έργο δώσαν. (Βέβαια οι περισσότεροι Νεοελληνες ποιητές έχουν ύποστει διάφορες επιδράσεις, όμως αυτό είναι άλλο κεφάλαιο). Μ' αυτή την έννοια εξακολουθώ να νομίζω πως ο Γρυπάρης είναι ο μόνος Έλλη-

# Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

νας παρνασσικός. Αύτος, όπως λέει ο επιστολογράφος σου, ολοκληρώνει το έργο του, πιστός στην πρώτη ποιητική του προσπάθεια. Με και σταματά να δημιουργεί—ένω είναι ακόμα νεώτατος.

3) Ο συμβολισμός δεν πρόφτασε να «μολύνει» την ποιητική παραγωγή του Γρυπάρη, καθώς συνέβη με άλλους, λέει παρακάτω. Θαρρώ πως θα είχε πολύ έντονα να «μολύνει» την ποιητική παραγωγή ενός Χατζόπουλου π.χ. (Αθήνα. 7) 4) 46

Με άγαπη κι' εκτίμηση  
ΦΟΥΛΑ ΚΑΤΖΙΔΑΚΗ—ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΗ  
ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Παύλου Μεράνου: «Νέοι Βοημοί», ποιήματα, σελ. 67, Κύπρος 1945.

Άρη Άλεξάνδρου: «Ακόμη τούτη η άνοιξη», ποιήματα, έκδοση Γκωδόστη, Αθήνα 1946.

### ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Χρ. Κυριαζή ν: 478. Βρίσκουμε την άκροστιχίδα σας έντελως πρωτόλεια. Κ' έπειτα έχω γός του ότι είναι ένα ξεπερασμένο είδος μορφής, πρέπει να είναι και άρτια. Και δεν είναι.

Θ. Κωστόπουρο: 474. Το ποιήμα σας έχει γραφτεί με πολλή συγκίνηση και θα ήταν καλό αν δεν είχε τεχνικά λάθη, και λέξεις αντιποιητικές: «ακομπιαμένο, συνόλου, αλωρηθή». Ακόμα το «δειλί» έχει γενική «δειλίου» κι' όχι «δειλιού», που την φτιάχνετε για να ριμάρει με το «απριλιού». Για κριτική χρειάζεται δυο αντίτυπα.

Σ. Δ. Φέτση ν: 475. Η σοληφή σας των πραγμάτων είναι άσφαλός ποιητική. Ύστερτετε όμως ακόμα πολύ στην τεχνική και σας λείπει η προσωπικότητα. Διαβάστε σύγχρονη ποίηση χωρίς να μιμνήστε και εξασκηθείτε τεχνικά.

Φώτη ν Πρασίν ν: 476. Το διηγήμα σας φανερώνει άνθρωπο που ξέρει να περιγράφει. Δημιουργείτε δυο αξιόλογους τύπους, τον κλητήρα και τον διαχειριστή. Δυστυχώς όμως και στη νέα του μορφή δεν ολοκληρώνει ούτε τον ένα ούτε τον άλλον. Γιατί; Η αδυναμία σας αυτή μας κάνει δισταχτικούς να δεχτούμε το διηγήμα σας για δημοσίευση. Πιστεύουμε όμως πως έχετε κάτι να πείτε, γι' αυτό σας παρακα-

λούμε να στείλετε νέα έργα σας.

Σ. Βασιλειάδην ν: 477. Αφού είσατε τόσο νέος μη θιάζεστε. Διαβάστε πολύ ποίηση και γενικά πεζογραφία και μετά ξαναγράψτε, γιατί τώρα σας ξεφύγει το νόημα της τέχνης.

Ν. Ζολώτα: 478. Ένώ έχετε περιγραφικές δυνατότητες σας λείπει η σαφήνεια. Λείπει σε σημαντικό βαθμό στον «κ. Τημηματάρχη» και δεν υπάρχει καθόλου στην «Συνάντηση» τόσο που ο αναγνώστης μπερδεύεται και κουράζεται. Αυτό είναι ένα βασικό ελάττωμα και προσέξτε το. Προσπαθήστε επίσης να γράψετε διηγήματα—ο κ. Τημηματάρχη είναι περισσότερο—κι' όχι χρονικά όπως η «Συνάντηση». Το διηγήμα είναι ανώτερη μορφή τέχνης και γι' αυτό πιο συγκλονιστική.

Φρενδερίκον Κ.: 479. Το θέμα που καταπίστημε είναι πολύ δύσκολο. Γιὰ να δώσει κανείς «έντυπώσεις» χρειάζεται μεγάλη παρατηρητικότητα. Ο ένας διάλογος έφτανε. Ήθελε περισσότερη περιγραφή της φύσης, της διάθεσης γενικά κλπ. Έτσι είναι λειψό.

Α. Έλευθερουδ κη: 480. Αμα φρόδαστε την κριτική ακόμα και την άπογοήτση, δεν είναι δυνατόν να προχωρήσετε. Διαβάστε και κάνετε σύγκριση μ' αυτά που γράφετε. Μην τρομάξετε να τα σκίζετε και να ξαναγράψετε. Ποτέ δε θα διαφρατίτε. Αυτό που μας στείλατε είναι έντελως πρωτόλειο. Δουλειά λοιπόν.

Πελλ. Λουζίδην ν: 481. Εξόφληλα του περιοδικού θα βρείτε στον «Λαϊκό Οίκο διβλίου» Θεσσαλονίκης.

Σ. Ν. Δημόπουλο ν: 482. Από τα πρώτα-πρώτα θήματα δεν μπορεί να κριθεί κανείς. Αν έσατε έχετε την δρεξη και την δραμή να συνεχίσετε, συνεχίστε. Έμιας θα μας βρείτε πάντα δικίους και στοργικούς κριτές σας. Γιὰ την ώρα αυτό που γράφετε δεν είναι ακόμα ποίημα παρά απλώς ένθουσιασμός, που πρέπει να φορμαριστεί και να πειθαρχήσει. Προσπαθήστε.

Ηρώ Λαμπέρη: 483. Το έργο σας δεν είναι ούτε χρονικό ούτε διηγήμα παρά κάτι ανάμεσα στα δυο. Ακόμα η αρχή και το τέλος του είναι διασπείνα και λίγο άφυσικά, ένω το έπιλοπο κινούραει και γίνεται μονότονο με τη σκέτη αφήγηση. Θα προτιμούσαμε κάτι πιο ολοκληρωμένο.

Σ. Μουσελίμη ν: 484. Κρατάμε να δημοσιεύουμε τη «Δέσπη» με λίγες διορθώσεις. Βρίσκουμε πως έχετε ταλέντο. Στείλτε μας κι' άλλα.

Κ. Πετρίδην ν: 485. Η δολοφονία μιας αγωνίστριας είναι ένα πολύ συγκινητικό γεγονός, και το ποιήμα που θα την θυμήσει πρέπει να είναι ανάλογο.

Βλ. Λαφιώτη ν: 486. Τα ποιήματά σας είναι έντελως πρωτόλεια. Διαβάστε και δουλέψτε πολύ.

Ν. Γρούλον: 487. Και για σας η παραπάνω άπάντηση.

Έλλην Συναδινού: 488. Λάδομε άργά το χειρόγραφο σας κι' έτσι είχε χάσει πιά την έπικαιρότητα του. Στείλτε μας τίποτ' άλλο να σας κρίνουμε.

Ν. Πετράλη ν: 489. Και για σας η άπάντηση 486.

Αγ. Κωνσάνην ν: 490. Και τα δικα σας ποιήματα είναι ακόμα πρωτόλεια. Καλύτερο πάντως είναι «οι ποπολάροι» αν και σας έχει επηρεάσει πολύ ο Καρυωτάκης. Χρειάζεται ακόμα να γυμναστείτε πολύ στην τεχνική μιας και καταπιάνεστε μάλιστα με σόνετο.

Ομάδα πολιτικών κοστού με ένων ν. Γατότ: 498. Οι «δεμένες φτερούγες» θα δοθούν στον ειδικό συνεργάτη μας, κι' αν είναι στο πνεύμα μιας νέας καμπάνιας που πρόκειται ν' άογίσουμε θα δημοσιευτούν. Ή γυντ. Επιτροπή του περιοδικού ελπίζει σ' όλους σας γρήγορη λευτεριά.

## ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΡΟΦΟΡΑ

(Συνέχεια από τη σελίδα 113)

τώρα με τα ελληνικά στοιχεία και να τις προφέρουμε έντελώς κληνικά. Νά λέμε π.χ. το καντίνι και όχι καντίνι, και τη σοσιπώνια σοσιπώνια και όχι σοσιπώνια. Να προσέχουμε όμως, όταν παίρνουμε ξένες λέξεις για να τις κάνουμε ελληνικές, να τους δίνουμε ελληνική μορφή, υποτάζοντες τες στους νόμους τους οποίους έχουν μετασχηματιστεί σε ελληνικές τόσες και τόσες ως τώρα ξενικές λέξεις. Γιαυτό σας λέμε και σας γράφουμε με π α λ α δ α, τ ι ο δ α, όπως λέμε κ α ν τ ί ν ι, δ α, λ ε μ ο ν α δ α, κ α τ σ ά δ α, ή μ π α λ α τ α, τ ι ρ ά τ α, όπως λέμε σ α λ α τ α, π α ρ ά τ α και α λ μ ε και ας γράφουμε ο δ ε ρ ν ο ς, όπως λέμε μ ο δ α και μ ο δ ί σ τ ρ α.

Ομοίως η γραφή—μας έχει κι' άλλες αδυναμίες, για τις οποίες θα γράψω καμιά άλλη φορά.

Υ. Γ.—Στο προηγούμενο σημείωμα μου (φύλλο 25.1.46), έγιναν μερικά λάθη. Η λέξη κοινωτοπία έγινε κοινωτοπία, και ο ορισμός του απίθανου έγινε ορισμός του πιθανού. Απίθανο λοιπόν είναι κάτι που υπάρχουν περισσότεροι λόγιοι για να παραδεχτούμε πως δεν υποσεί να αληθεύει ή να γίνει παρά πως μπορεί.

που ήταν και καλλιτεχνικά επιβεβλημένες.

## ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΑΛΑΦΟΥΖΟΥ

### ΜΟΥΣΙΚΗ

Η συναυλία της Κρατικής.

Τρεις σολίστες, τρία ελληνικά έργα, τρεις μαέστροι. Τέλειο μουσικό για μία συναυλία με σοβαρές αξιώσεις. Τι κι' αν προσίζονταν για τις 25 του Μάρτη. Πώς λόγος δικαιολογεί την παρέλαση τριών μαέστρων και τριών σολιστών; Απλούστατα έτσι γλυτώνουμε από την υπογράση έκτελεσης νέων ελληνικών έργων ή ανέδειξης νέων έκτελεστών—σολίστ. Με ποιόν άλλο τρόπο θα μείνουμε έλευθεροι από τέτοιες υποχρεώσεις για να παρουσιάσουμε γιά... δεκάτη έσως φορά την 5η ή 8η του Σομπέρτ, την 4η του Μπράμς ή τις τόσο ταλαιωρημένες συμφωνίες του Μότσαρτ; Κι' αυτά όλα με έκτελέσεις που παρυσιάζουν τα ίδια λάθη, την ίδια αναρτία, την ίδια φυγόδραση.

Η συμβολή της κρατικής μας δοχήστρας για τόν γιορτασμό της εθνικής γιορτής άθροπε ναύαι μία συναυλία με ένα μεγάλο ελληνικό έργο και με σολίστ που θα έδινε κι' αυτός ελληνική μουσική. Και πρό πάντος ε ν α ς μαέστρος που θα προσπαθούσε να δώσει με καλύτερη π ο σ ι ό τ η τ α. Αυτό που κυρίως λείπει από τις άλλες Κυριακάτικες συναυλίες.

Το άλλο πρόγραμμα θα μπορούσε να πλαισιωθεί έτσι ώστε να μην αλλοιώσει τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της συναυλίας.

Τώρα να ποίμε πως τέτοιες

συναυλίες θα έπρεπε να δίνονται με λαϊκές τιμές και σε κοινό που μπορεί πλατύτερο, είναι καθαρή ματαιοπονία εξ αιτίας του γενικού πνεύματος, που κυβερνά τη μερα την κρατική μας δοχήστρα.

Η διεύθυνση της Ορχήστρας έπειτα από τόσους αγώνες που έγιναν για να πεισθεί άποφάσισε να δώσει κι' ένα έργο έξω απ' τον κύκλο των 10 συνθετών που προνομημακά πιά έκτελούνται τα έργα τους.

Θα πρέπει να καταλάβει πως αυτό είναι ένα αίτημα όχι μόνο των νέων συνθετών που δεν έχουν άλλο μέσο για να ακούσουν τα έργα τους με και πλατύτερα ακόμα του πνευματικού κόσμου, που σκέφτεται σωστά. Μόνον έτσι θα σταθεί πνευματικός οδηγός για τους νέους και ο σ ο σ ι α σ τ ι κ ό ς συντελεστής στην εξέλιξη της νεοελληνικής μουσικής δημιουργίας. Χωρίς και αυτό ή δοχήστρα μας δεν προσφέρει τίποτα ο σ ι α σ τ ι κ ά. Γιατί κανείς δεν μπορεί να υποστηρίξει σοβαρά πως έκτελει τόν προορισμό της με συναυλίες τέτοιες άμείωλη—ποιότητας για το ίδιο πάντα Κνωσιακό κοινό των 1000—1500 ανθρώπων.

Το καινούριο στοιχείο στο έργο του κ. Α. Ξένου «Εισαγωγή Έλευθερίας» (γιατί έλευθερία είναι «λευτεριάς» ή «ελευθερίας») είναι το ήρωικό. Γραμμένο το 41 κλείνει τόν παλιό και την λαχτάρα του μαχόμενου λαού. Όλο βασίζεται στο τραγούδι του Ζαλόγγου που με μία πετυχημένη διχοτόμηση του θέματος προηγεί ως την τελει-

κή του έκθεσης απ' όλη την δραχότερα με κέντρο τα πνευστά.

Ισορροπημένη ορχήστρα, ιδιαίτερα στην οικογένεια των πνευστών έδωσε άναγλυρα το θέμα γυρις να πρόδώσει τόν ήρωικό του χαρακτήρα.

Η έλλειψη ανάπτυξης του θέματος ειδικά μετά τη διχοτόμηση του ενώ μας έδωσε μία ένότητα, έδλαψε τελικά στην γενικότερη φόρμα με συνέπεια την παιτελή σχεδόν έλλειψη τραγουδιού και γενικώτερα μεταχειρίση του κουαρτέτου.

Η έχτέλεση ήταν μέσα στο πνεύμα του έργου.

Η έχτέλεση του έργου του κ. Ξένου θα πρέπει να πείσει τόν κ. Οικονομίδη πως υπάρχουν έργα νέων συνθετών που πρέπει να άργίσουν να έκτελούνται.

Η διδα Μπουμπουλίδου ξεκινάει με πολύ ενδιαφέροντα πιανιστικά προσόντα. Καλή τεχνική στην ύπηρεσία οργανωμένης μουσικής σκέψης με μουσικότητα στη απαιτεί ένας Σαλν-Σάνς. μες έδωσε με ένότητα μπορεί κανείς να πει ζηλευτή το 2ο κοντσέρτο του.

Δίπλα στην αληθινή γαρά που μας πρόσφερε αναλαμβάνει μία μεγάλη εθθύνη για το μέλλον, άκριβός γιατί διαθέτει προσόντα που μας δίνουν το δικαίωμα να περιμένουμε εξέλιξη που ή ανάγκη της να γίνεται πιά με τούς καλύτερους τόν Έλλήνων έκτελεστών.

Η διδα Μεζίτη ενώ διαθέτει με καλή φωνή, ύστερη τόσο στην τοποθέτησή της (πράγμα που πρέπει να προσέξει ιδιαίτε-

ρα) όσο και στην μουσική της αίσθητική αντίληψη. Η έμφαση και ο στόμος συχνά αντικαθίστανται γι' βαθύτερη κατανόηση και έρμηγεία που ζητούσε τόσο ή Γρηά Ζωή του Καλομοίρη όσο και ο «Σαμψών και Δαλιλά» του Σαλν-Σάνς.

Νομίζουμε πως ακόμα δεν θα έπρεπε να τραγουδήσει με την ένουήστρα.

Έκει που διαφωνούμε ριζικά είναι το παίξιμο του κ. Παπασαύρο. Είχαμε την έντύπωση από την πρώτη φράση του κοντσέρτου Χάφντ πως δεν άκούμε το γνωστό μας θρανα βιολωνάκι με κάποια παρωδία του. Η ολοκληρωτική έλλειψη ήγου με μία επίδειξη άχαρης τεχνικής προσδίνουν το χαρακτήρα του τέλλου, όργανο που όλοι οι συνθέτες του έχουν εμπιστευτεί τις πιο πλατείες πάντα μελωδίες, άκριβός λόγω της φύσης του που προσφέρει αυτή τη δυνατότητα με μία τέτοια πλούσια ήχητική κλίμακα. Ακόμα ή όλη μουσική άντιληψη με την όποια αντιμετώπισε τη μουσική του Χάφντ προσδίδει μία μαθητική περιορισμένη αίσθητική κατάρτιση και όχι προσωπικότητα (μικρή ή μεγάλη, άδιάφορα), καλλιτέχνη.

Η συναυλία άνοιξε και έκλεισε με δυο άπ' τη πιο χαρακτηριστικά έργα της ελληνικής μουσικής. Την «Ποιμενική σουτα» του Μ. Βάρβογλη και τη «Γιορτή» του Λαμπελέτ. Και τα δυο κλασικά πιά στο είδος τους δίνουν πάντα γαρά προσκλήνοντας τούς Έλληνες συνθέτες να συνεχίσουν το δόξιο που άνοιξαν.

ΦΟΙΒΟΣ ΑΝΘΙΓΕΙΑΝΑΚΗΣ

**ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ**  
Το περιοδικό μας θα κυκλοφορεί  
**ΤΗΝ 1 και 15 ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ**  
**Ο ΠΛΟΥΣΙΩΤΑΤΟΣ ΤΟΜΟΣ**  
**ΤΩΝ «ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ» ΤΟΥ 1945**  
πουλιέται στα Γραφεία μας και σ' όλα τα βιβλιοπωλεία  
**Τιμή Αρχ. 14.000**



# ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

## ΜΕ ΤΟ ΖΩΓΡΑΦΟ ΦΟΥΖΕΡΟΝ

ΠΑΡΙΣΙ, 28.3.46. Σήμερα πού πάμε να συναντήσουμε τόν πρωτοπόρο ζωγράφο Φουζερόν, τόν Παρίσι μυρίζει άνοιξη, ψιλή ψιλή ή βροχή μουσκεύει τά πεζοδρόμια και τά κόκκινα τουθλα τής προλεταρικής συνουκίας.

—Πόσο χρονώ νάνα; —Δέν ξέρω, μά... καμιά σα- ρανταριά.

Μάς άνοίγει ή γυναίκα του, Όση ώρα περιμένουμε τόν καλλιτέχνη κοιτάζουμε τόν ταμπλώ του —άκόμα ύγρό— τόν καθημε- ρινό του περιβάλλον.

Άπλό. Δυό πολυθρόνες, ένας κόκκινος κάπως ξεθωριασμένος καναπές, ένα γραφείο, μιά θι- θλιοθήκη γιομάτη άπό βιβλία τέχνης, ένα θάξο με κίτρινα λου- λούδια. Πίσω άπ' τόν μεγάλο πα- ράθυρο άπλώνεται ή εργατογει- τονιά. Ένας τεράσιος χερσ- νός, καροτσάκια, παλιά σίδερα, εργαλεία πού περιμένουν νά πε- ράσει ή Κυριακή γιά νά γίνουμε οί σύντροφοι τού ανθρώπου.

Τόν πλατύ χαμόγελο τής γυ- ναίκας ξαναφάνηκε στήν πόρτα. Τούτη τή φορά τή συνόδευε ό σύντροφός της.

Ξαφνιαστήκαμε. Τόσο νέος! Ίσαμε 30-32 χρονών. Ψηλός, μελαγχρινός, με μάτια όλο ζωντάνια κι' ελικρίνεια. Μάς δίνει τόν χέρι.

—Χαίρουμαι πολύ πού σας γνω- ρίζω. Είμαι εύτυχής πού μπορώ νά κάνω κάτι γιά τόν τόπο σας. Θαυμάζω πολύ τήν Έλλάδα. Ό πόλεμος κι' ή αντίσταση μάς έ- νωσε, μάς έδωσε και μάς έκανε μιά πανευρωπαϊκή κοινωνία. Δέν τόν νοιώθετε και σεις αυτό; Πήρε άπ' τόν διπλανό δωμάτιο 7-8 πίνακες και τούς άράδιασε μπροστά μας.

—Διαλέξτε όποιο θέλετε γιά τήν Πινακοθήκη τής Άθήνας. Δυό «νατόρ μόντ», ένα κοιμι- σμένο άγοράκι, ένα... έδω σταμα- τήσαμε κι' οί δυό. Κοιταζόμαστε.

«Η έκλογή έχει γίνει. Μάνα και παιδί είν' ό τίτλος του. Είν' ένας πίνακας πού αντιπροσωπεύει τέ- λεια τόν καλλιτέχνη. Τόν άνθρῶ- πινο θέμα του, τόν θαθύ χρώμα πού σπάζεται άπ' τήν κατακόκ- κινή λουρίδα, και κύρια ή γση- τεία τής γραμμής, γιατί ό Φου- ζερόν μ' όλο πού είναι ένας άπό τούς πύδ πρωτοποριακούς ζωγρά- φους έχει κρατήσει όλη τήν πλα- στικότητα τών κλασικών, μ' ένα θαθύ τόνο ανθρωπιάς.

Τού ζητήσαμε νά μάς δείξει μερικά άπ' τά έργα του.

—Ευχαρίστως, μάς λέει, έτοιμά- ζω τώρα μιά σειρά γιά τήν... πρώτη μου έκθεση, πού θά γίνει στά μέσα Ιουνίου.

—Τήν πρώτη σας έκθεση. Δέν καταλαβαίνω, τώρα μόνο θά έκ- θέσετε γιά πρώτη φορά;

—Βέβαια. Ξέρετε εγώ είμαι πολύ νέος ζωγράφος. Μόλις τόν 36 μπόρεσα νά άσχοληθώ σοβα-

ρά με τή ζωγραφική, ό πατέρας μου ήτανε χτίστης, ή μητέρα μου παραδουλέφτρα κι' εγώ ό ίδιος εργάτης μεταλλουργός, έ- ται τις ώρες πού δέ δουλεύα πή-

γαινα σέ νυχτερινά σχολεία γιά νά μορφωθώ. Πού καιρός γιά ζωγράφισμα! Μόνο τόν 38 έξέ- θεσα έργα μου μαζί με άλλους νέους ζωγράφους, όπως ό Πι-

νόν, Σινιέ, Μπαζέν, Ρομπέν κλπ. Μ' αυτούς τούς συναδέλ- φους μου, κάναμε 'καί τήν πα- ράνομη έκθεση τού καλλιτεχνι- κού τετράδιου «Βένκρ».

«Όσο μάς μιλούσε ό Φουζε- ρόν, έφερνε άπό τ' άτελιέ του διάφορους πίνακες και τούς το- ποθετούσε μπροστά μας.

Παντού τόν ίδιο θέμα. Ό άν- θρωπος, ή δουλειά, ό πόνος.

Πίσω άπ' τόν θλιμμένο και γε- ρασμένο πρόσωπο τής κοπέλλας ή κάτω άπ' τόν μαύρο τσεμπέρι τής γριάς πού πλέκει, ξεχωρίζω τόν θασανισμένο πρόσωπο τής γυ- ναίκας. Κ' ή γνωριμία μου αττή είναι πύδ θετική, γιατί μέσα στά δουλεμένα άπό τόν μόχθο αυτά πρόσωπα ξαναβρίσκω τήν εργα- τισσα και άγρότισσα τής Έλλά- δας.

Τόν ρωτάμε τί έκανε τά χρό- νια τού πολέμου και τής κατο- χής.

— Πιάστηκα αιχμάλωτος τόν 1940. Έπειτα άπό τρεις μήνες διασπείρα και θρήκη έδω τούς συν- ρόφους μου. Όλοι μαζί άρ- χίσαμε νά έτοιμάζουμε τήν Άν- τίσταση. Έγώ είμουνα υπεύθυ- νος γιά τήν οργάνωση τού Έθνι- κού Καλλιτεχνικού Μετώπου. Ύστερα στήσαμε στό σπίτι μου τόν πρώτο παράνομο τυπογρα- φείο και σ' αυτό σχεδόν δυό χρόνια θγαζάμε τά «Γαλλικά Γράμματα», τόν «Ελεύθερο Πα- νεπιστήμιο», τόν «Ιατρικό Τύ- πο» κ. ά.

—Ποιά είναι ή γνώμη σας γιά τή ζωγραφική στή Γαλλία;

Τόν γεμάτο θέληση πρόσωπο τού Φουζερόν στήν έρώτησή μου άχτινοβολάει.

—Έχω άπόλυτη έμπιστοσύνη στούς Γάλλους Καλλιτέχνες. Δι- αθέτουν μεγάλη ζωτικότητα. Μά γιά νά γίνουν γνωστοί στό έξωτερικό και γιά νά γνωρίσου- με και μεϊς τή σύγχρονη τέχνη τών άλλων κρατῶν πρέπει κάτι άλλο νά γίνει. Ύστερα άπό μιά δική μου εισηγήση άποφασίστη- κε ν' άνογτεί στό Παρίσι μιά διαρκής έκθεση, όπου νά στέλ- νονται πίνακες άπ' όλα τά κρά- τη τού κόσμου. Έτσι κι' εμεις θά μάθουμε τί γίνεται άλλοϋ και εκείνοι θά δούν τή δική μας δουλειά.

Σταμάτησε έδω λίγο και πρότεσε:

—Ελπίζω πώς γρήγορα θά θρεί κι' ή Έλλάδα τήν ήσυχία της και τήν ανεξαρτησία της και θά μπορέσω νά Ικανοποιή- σω τόν δνειρό μου νάσθω στόν τόπο σας. Άγαπήω και θαυμάζω πολύ τόν λαό σας. Όταν σκέ- φτουμαι πώς γράφατε στούς τοί- χους «Τόν Παρίσι μάς δείχνει τόν δρόμο», νιώθω σά νάμαι κι' ε- γώ υπεύθυνος γιατί δέν κάναμε όκείια τίποτα άπ' όσα περιμέ- νουμε άπό μάς. Μά πάντα έλπί- ζω. Οί καινούργιοι κόσμοι πού γεννήθηκαν, άπ' τήν Άντίσταση, δέν είναι δυνατό παρά νά δώ- σουν κάτι διαφορετικό και νέο στήν ανθρωπότητα.

Οί παγκόσμιος φήμης Γάλλοι συγγραφείς Μωρίς Μπεντέλ και Ζωρζ Μπερνάνος έστειλαν στό περιοδικό μας, με τήν ευ- καιρία τής Έθνικής μας έορτής, τά παρακάτω δυό μηνύματα γιά τόν έλληνικό λαό.

Τόν μήνυμα τού Μπερνάνος: «Κάθε συνειδητός Γάλλος κατέχεται άπό βαθύ αίσθημα άδελφικής συμπόνιας πρὸς τήν παλιά πατρίδα όλων τών ελευθέρων ανθρώπων. Τιμά σήμερα, με θρησκευτικό σεβα- σμό τόν ήρωισμό τών μαχητῶν τής Έλλάδας και τήν αὐτοθυσία τών μαρτύρων της.»

Τόν μήνυμα τού Μπεντέλ:

«Πρὸς ένα φίλο μου Έλληνα, δάσκαλο στή Θεσσαλία, «Τά χρόνια πέρασαν» δέ σέ ξανάδα άπὸ τήν άνοιξιό- τική εκείνη μέρα — ήτανε στό 1939 — πού στό κατώφλι τού άσπρου σχολείου, σήκωσες τόν χέρι σ' άπογοητισμό.

«Άπό τότε, βάδισες, ήρωας ανάμεσα σ' όλους τούς ήρωες, πρὸς τήν έθνική έποποιία. Άπό βράχο σέ βράχο κι' άπό κοιλάδα σέ κοιλάδα έδιώξες τόν Ιταλό εισβολέα και τόν κυνήγησες ως τή θάλασσα.

«Δέχτηκες τόν χτύπημα τού σιδερου και τής φωτιάς τού γερμανοϋ εισβολέα και δέν ύπόκυφες παρά γιά νά σηκω- θείς καλύτερα μέσα στόν άδιάκοπο άντάρτικο άγώνα πί- σω άπό κάθε θάμνο και κάθε βράχο. Στόν άγώνα αυτόν ένσάρκωσες τόν πνευμα ένάντια στήν ύλη, κέρδισες τή μά- χη μ' έξυπνάδα και δικαιοσύνη, τήν ώρα πού διάλεξαν οί θεοί γιά τή νίκη τού ανθρώπου.

«Ό άγώνας σου όμως δέν τέλειωσε. Άγωνίζεσαι και πάλι σήμερα, γιά νά ξαναβρείς τόν ελεύθερο φῶς τού ουρα- νού σου και τήν ελεύθερη χρήση τής γῆς σου. Στόν άγώνα σου αυτόν, καθώς και σ' εκείνους πού έκανες ένάντια σ' άλλους έχθρους, βρίσκουμαι άδελφικά μαζί σου, αγαπη- μένε μου άδελφέ τής Έλλάδας.»



Ο ΕΝΤΑΦΙΑΣΜΟΣ